

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU**

2123098

**VYBRANÉ MARKETINGOVÉ PROBLÉMY SOT
V SEKTORE SUROVÉ KRAVSKÉ MLIEKO**

2011

Juraj Huba, Bc.

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

VYBRANÉ MARKETINGOVÉ PROBLÉMY SOT
V SEKTORE SUROVÉ KRAVSKÉ MLIEKO
DIPLOMOVÁ PRÁCA

Štúdijný program: Agrárny obchod a marketing

Štúdijný odbor: Obchod a marketing (6280800)

Školiace pracovisko: Katedra marketingu

Školiteľ: Šimo Dušan prof., Ing. CSc.

Nitra 2011

Juraj Huba, Bc.

Čestné vyhlásenie

Podpísaný Juraj Huba vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Vybrané marketingové problémy SOT v sektore surové kravské mlieko“ vypracoval samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomý zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 10. apríla 2011

Juraj Huba, Bc.

Pod'akovanie

Touto cestou vyslovujem pod'akovanie pánovi profesorovi Dušanovi Šimovi za pomoc, odborné vedenie, cenné rady, pripomienky a profesionálny prístup pri vypracovaní mojej diplomovej práce.

Ďalej by som chcel pod'akovať predsedovi ZAD, Dvory nad Žitavou Stanislavovi Becíkovi, predsedovi Poľnohospodárskeho družstva v Žemberovciach Milanovi Halmešovi, predsedovi Poľnohospodárskeho družstva Radošinka vo Veľkých Ripňanoch Lubomírovi Miškolcimu, bývalému predsedovi odbytového družstva Mlecoop Pavlovi Sáňkovi, predsedovi Poľnohospodárskeho družstva vo Važci Zoltánovi Strculovi a predsedovi Poľnohospodársko-podielníckeho družstva Prašice Jozefovi Urminskému ktorí mi poskytli cenné údaje k vypracovaniu tejto práce.

Abstrakt

Hlavným cieľom diplomovej práce bolo poukázať na nové možnosti, ktoré sa ponúkajú prvovýrobcom mlieka v súvislosti s jeho speňažovaním. Ceny mlieka v roku 2009 dosiahli svoje dno a mnohí chovatelia sa dostali do existenčných problémov. Priemerná cena mlieka na Slovensku bola v roku 2009 len približne 20,95 eur za 100 kilogramov a v roku 2010 na úrovni 27,32 eur za 100 kilogramov. Toto je hlboko pod výrobnými nákladmi aj najlepších producentov mlieka.

Existujú ale výrobcovia, ktorí eliminovali nepriaznivé dôsledky mliečnej krízy nielen cez znižovanie nákladov, ale i cez iné možnosti speňažovania mlieka. V práci som sa snažil poukázať na tie, ktoré prvovýrobu podržali a ktoré zabezpečili, že stavy dobytka na Slovensku nebudú klesať takým tempom ako doteraz. Pokiaľ v roku 1989 sme mali na Slovensku 549 tisíc dojníc, tak v období nášho vstupu do Európskej únie to bolo len 232 tisíc dojníc a v roku 2010 tento stav poklesol na 199 tisíc dojníc.

Priaznivé možnosti speňažovania mlieka pre poľnohospodárov ponúka realizácia produkcie cez odbytové organizácie mlieka, export mlieka, mliečne automaty – to znamená priamy predaj konečnému spotrebiteľovi, ale i výroba biomlieka, ktorá sa nám ponúka v horských oblastiach. Všetci tí, ktorí využili tieto možnosti sa dostali do konkurenčnej výroby, aj keď mnohokrát kvôli extrémne nízkym cenám v roku 2009 skončili i títo výrobcovia v strate, v období zvyšovania cien v roku 2010 už bolo viditeľné, že speňažovanie produkcie cez iné možnosti odbytu sú výhodné.

Kľúčové slová:

Surové kravské mlieko, odbytové organizácie mlieka, mliečne automaty, export mlieka, biomlieko

Abstract

The main objective of the thesis was to highlight the new opportunities offered to dairy farmers in connection with the milk monetizing. Milk prices in 2009 reached its low points, making many farmers face existential problems. In 2009 the average price of milk in Slovakia reached only around 20.95 EUR per 100 kg and in 2010 it was 27.32 EUR per 100 kg. This is well below the production costs even of the best milk producers.

But there are producers who have eliminated the negative effects of the milk crisis not only through the costs reduction, but also through other ways of milk monetizing. In my thesis, I tried to emphasize those that upheld the dairy industry and ensured that the number of livestock in Slovakia will not be declining at a pace seen to these days. While in 1989 the number of dairy cows was 549,000 at the time of our entry into the European Union, it was only 232 000 dairy cows and in 2010 their number fell to 198 000 dairy cows.

Favorable farmers' option of the milk monetizing include the realization of production through milk producer groups, milk export, dairy machines – which indicate direct sales to final consumers, but also the production of biomilk possibly carried out in mountain areas. All those who have used these opportunities managed to participate in a competitive production, although many times due to the extremely low prices in 2009 even these producers ended up in loss. At the time of price increases in 2010 it was obvious that the production monetizing through other outlets is favorable.

Keywords:

Raw cow's milk, milk producer groups, milk machines, milk export, biomilk

Obsah

Zoznam skratiek	9
Zoznam ilustrácií	10
Zoznam tabuliek	11
Úvod	12
1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky	14
1.1 Aktuálne problémy v chove hovädzieho dobytku a produkcii mlieka v SR.....	14
1.2 Vybrané problémy ekonomiky chovu hovädzieho dobytku a produkcia mlieka	16
1.3 Odbyt mlieka pomocou mliečnych automatov	22
1.4 Odbyt mlieka pomocou odbytových organizácii výrobcov	23
1.5 Odbyt mlieka pri výrobe biomlieka	25
1.6 Možnosti podpory prvovýroby mlieka.....	26
1.7 Spoločná poľnohospodárska politika zameraná na mlieko.....	27
1.8 Súčasný návrh Spoločnej poľnohospodárskej politiky po roku 2013.....	30
2 Cieľ práce	33
3 Metodika práce	34
4 Výsledky práce	36
4.1 Realizácia produkcie cez odbytové organizácie výrobcov mlieka	36
4.1.1 Vznik a činnosť odbytových organizácií výrobcov	36
4.1.2 Podpora vzniku OOV na Slovensku cez Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013	37
4.1.3 Praktické skúsenosti s OOV v Českej republike.....	41
4.1.4 Porovnanie situácie na Slovensku a v Českej republike	44
4.1.5 Situácia na Slovensku.....	45
4.2 Realizácia produkcie cez export mlieka	49
4.2.1 Export mlieka z PD Radošinka do Českej republiky	50
4.3 Realizácia produkcie cez mliečne automaty	55
4.3.1 Ekonomika predaja mlieka z mliečnych automatov v jednotlivých podnikoch	57
4.3.2 Predaj mlieka z mliečnych automatov v Českej republike	60
4.4 Realizácia produkcie pri výrobe biomlieka.....	62
4.4.1 Biomlieko	62

4.4.2 Spracovanie biomlieka na Slovensku.....	62
4.4.3 Výroba a realizácia mlieka v PD Važec.....	62
4.4.4 Spracovanie biomlieka v Českej republike	65
5 Záver	67
6 Zoznam použitej literatúry	68
Zoznam príloh	72
Príloha 1	73
Príloha 2	74

Zoznam skratiek

ATIS	Agrárne trhové informácie Slovenska
CC	Cross Complainece - Krížové plnenie
CEHZ	Centrálna evidencia hospodárskych zvierat
CIRCA	Nástroj vyvinutý Európskou komisiou pre potreby verejnej správy
DPP	Doplňková platba na plochu
EK	Európska komisia
EÚ	Európska únia
ES	Európske spoločenstvo
FAO	Organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo
GAEC	Dobré poľnohospodárske a environmentálne podmienky
HD	Hovädzí dobytok
HDP	Hrubý domáci produkt
HLG	Expertná skupina pre mlieko pri Európskej komisii
MK	Mliečna kvóta
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OOV	Odbytové organizácie výrobcov
PD	Poľnohospodárske družstvo
PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
PRV 2007-2013	Program rozvoja vidieka SR na roky 2007 – 2013
RV	Rastlinná výroba
SAPS	Jednotná platba na plochu
SHR	Samostatne hospodáriaci roľník
SOM	Sušené odtučnené mlieko
SPP	Spoločná poľnohospodárska politika
SPPK	Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora
SR	Slovenská republika
SZPM	Slovenský zväz prvovýrobcov mlieka
VDJ	Veľká dobytčia jednotka
WTO	Svetová obchodná organizácia
ZPH	Zákonné požiadavky hospodárenia
ŽoP	Žiadosť o platbu

Zoznam ilustrácií

Obrázok	Názov	Strana
Obr. 1	Vývoj stavov hovädzieho dobytku na Slovensku	14
Obr. 2	Priemerné ceny mlieka na Slovensku v roku 2009	18
Obr. 3	Priemerné ceny mlieka na Slovensku v roku 2010	19
Obr. 4	Priemerná cena surového kravského mlieka na Slovensku	20
Obr. 5	Nové ekonomické celky	23
Obr. 6	Priemerné nákupné ceny mlieka v EÚ	28
Obr. 7	Podporované komodity na vznik OOV	37
Obr. 8	Podiel produkcie mlieka speňažovanej cez OOV v Českej republike	40
Obr. 9	Viac ako dva predaje kravského mlieka sú od roku 2005 zakázané	42
Obr. 10	Priemerné ceny surového kravského mlieka	44
Obr. 11	Priemerné nákupné ceny mlieka prvovýrobcov a nákupcov v roku 2009	45
Obr. 12	Priemerné nákupné ceny mlieka prvovýrobcov a nákupcov v roku 2010	46
Obr. 13	Porovnanie priemerných cien surového kravského mlieka v roku 2009	47
Obr. 14	Porovnanie priemerných cien surového kravského mlieka v roku 2010	48
Obr. 15	Priemerné nákupné ceny pri exporte	50
Obr. 16	Porovnanie výhodnosti speňažovania produkcie	51
Obr. 17	Teoretické porovnanie hospodárkeho výsledku PD Radošinka	52
Obr. 18	Dodávka mlieka PD Radošinka Veľké Ripňany v roku 2009	53
Obr. 19	Dodávka mlieka PD Radošinka Veľké Ripňany v roku 2010	53
Obr. 20	Porovnanie výhodnosti produkcie biomlieka a konvenčného mlieka	62
Obr. 21	Teoretické porovnanie hospodárskeho výsledku PD Važec v roku 2009	63
Obr. 22	Teoretické porovnanie hospodárskeho výsledku PD Važec v roku 2010	64

Zoznam tabuliek

Tabuľka	Názov	Strana
Tab. 1	Analýza nákladov pre dojnice	16
Tab. 2	Podpory poskytované z PRV SR 2007 – 2013 na OOV	38
Tab. 3	Zoznam príloh k žiadosti o podporné prostriedky na OOV	39
Tab. 4	Podiel priameho predaja mlieka na celkovej produkcii v SR	56
Tab. 5	Ekonomické ukazovatele mliečneho automatu PPD Prašice	57
Tab. 6	Ekonomické ukazovatele mliečnych automatov ZAD DnŽ	58
Tab. 7	Podiel priameho predaja mlieka na celkovej produkcii v ČR	59

Úvod

Slovenské poľnohospodárstvo sa dostalo do situácie, keď nevie zabezpečiť dostatok potravín pre svojich obyvateľov. Saldo zahraničného obchodu sa za posledných dvadsať rokov stále prehľbuje. Pokiaľ ešte v roku 2004, v období vstupu Slovenska do Európskej únie, sme dosahovali schodok obchodnej bilancie s agrokomoditami na úrovni 520 miliónov eur, tak v súčasnosti dovážame o jednu miliardu agrárnych komodít viac, ako vyvážame.

Za týmto nepriaznivým ukazovateľom je najmä kritický stav v živočíšnej výrobe, keď takmer 70 percent bravčového mäsa importujeme, pritom ešte pred niekoľkými rokmi sme boli vývozcami tejto komodity. Podobný pokles sme zaznamenali aj pri stavoch hovädzieho dobytku, i keď ten bol z istej časti nahradený rastúcou úžitkovosťou.

Pokiaľ nákupné ceny ošípaných sa prepadli už v roku 2004 a nízke sú doteraz, tak pri surovom kravskom mlieku sme takéto výkyvy nezaznamenali. Prvá významná zmena v speňažovaní produkcie nastala v roku 2007, keď začali ceny mlieka rásť o desiatky percent. Tento stav netrval dlho a nastal prepád cien. Tie, v niektorých prípadoch, dosiahli v prvom polroku 2009 len 14 – 17 centov za liter suroviny.

Dôsledkom bol ďalší pokles stavov dojníc, ktoré za posledných dvadsať rokov poklesli o takmer dve tretiny. Mnohí chovatelia začali s vývozom vysokoteľných jalovíc do zahraničia, s obmedzovaním kŕmnej dávky, alebo s likvidáciou stád.

Chov hovädzieho dobytku sa často nazýva aj ťažkým priemyslom poľnohospodárstva. Nie je to len z dôvodu náročnosti výroby mlieka, ale i v náročnosti speňažovania. V období mliečnej krízy sa ukázalo, že poľnohospodár nemôže mnohokrát u spracovateľov pôsobiacich na území Slovenska nájsť oporu. Mliekari ponúkali producentom mlieka nižšie ceny, ako bola intervenčná cena sušeného odtučneného mlieka, sporne im strhávali bonusy za kvalitu, alebo jednanie o cene neprebiehali a farmár sa dozvedel cenu, za ktorú predáva produkciu, až na konci mesiaca, pri vyúčtovaní.

Toto všetko bolo impulzom, aby som začal skúmať tie podniky, ktoré vo výrobe mlieka pokračujú, investujú do nej značné prostriedky, alebo zvyšujú stavy dobytku. Všetky podniky, ktoré majú stavy dobytku stabilizované, vyriešili základný problém - speňažovanie produkcie.

Medzi možnosťami, ktoré sa poľnohospodárom ponúkajú a ktoré sa môžu aj kombinovať, patrí zakladanie odbytových organizácií výrobcov, export mlieka a priamy predaj mlieka.

Funkčné odbytové organizácie výrobcov pôsobia v západnej Európe desiatky rokov, u nás, i napriek vynaloženým podporám z Európskej únie, sú skôr zriedkavosťou. Pritom cez takúto organizáciu, ktorá združí niekoľkých poľnohospodárov, je produkciu výhodnejšie nielen predávať, ale i nakupovať vstupy do výroby.

Ďalšou možnosťou, ako si zabezpečiť spravodlivejšiu cenu, je presun mlieka medzi jednotlivými členskými štátmi Európskej únie. Naše poľnohospodárstvo je koncentrované a preto je pre zahraničných spracovateľov zaujímavý dodávateľ, ktorý vie zabezpečiť značnú časť produkcie, bez zbytočných logistických nákladov a kolísania kvality. Výhodou pri spolupráci so zahraničnou mliekárňou sú nielen vyššie ceny, ale i korektné obchodné vzťahy. Nevýhodou je doprava mlieka, ak presahuje vzdialenosť 300 kilometrov.

Mliečne automaty môžu pomôcť pri speňažovaní produkcie najmä menším poľnohospodárom. Treba ale uviesť, že na efektívnosť mliečneho automatu významne vplýva denný predaj, ktorý v mnohých oblastiach nedosahuje uspokojivých čísel.

Ďalšou možnosťou, ktorá významne vplýva na speňažovanie produkcie, ale pri ktorej musí dôjsť aj k upraveniu výrobného programu podniku, je orientácia na produkciu biomlieka.

Zámerom práce bolo poukázať na reálne možnosti, ktoré sa chovateľom mlieka odкрývajú a ktoré môžu zabezpečiť rozvoj chovu hovädzieho dobytká. Ten totiž významne vplýva aj na cash flow podniku, keď zabezpečuje prostriedky na fungovanie spoločnosti počas celého roku. Jeho prínos je ale len vtedy, keď poľnohospodár produkciu speňažuje za spravodlivú cenu.

---

1 Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky

1.1 Aktuálne problémy v chove hovädzieho dobytku a produkcii mlieka v SR

Podľa **Šimu, D.** chov hovädzieho dobytku kľúčový význam v národnom hospodárstve a podniku zvlášť. V súčasnom období sa produkty z chovu hovädzieho dobytku podieľajú viac ako jednou tretinou na celkových tržbách a viac ako polovicou na tržbách zo živočíšnej výroby. Chov HD viaže významnú časť zdrojov, zamestnancov a poľnohospodárskej pôdy, ďalej podstatne ovplyvňuje systém hospodárenia na pôde ako i prevádzku podnikateľského subjektu.

Za jeden z najdôležitejších úsekov agropotravinárskeho komplexu považuje **Zoborský, I. M. (2006)** výrobnú vertikálu mlieka. To predstavuje špecifickú surovinu, ktorej vlastnosti do značnej miery ovplyvňujú spôsob a rozmiestnenie výroby, spracovanie a predaj.

Šimo, D. (2010) hovorí o surovom kravskom mlieku ako o jednej z najvýznamnejších komodít agrárneho trhu. Mlieko a mliečne výrobky majú nezastupiteľné miesto vo výžive ľudí. Spotreba mlieka a mliečnych produktov zabezpečuje takmer 60 percent pôvodu energie, 16 percent prívodu bielkovín živočíšneho pôvodu.

Boreková, B. (2005) si všíma význam dojníc ako aj ostatného hovädzieho dobytku v produkcii kvalitného maštalného hnoja, ďalej schopnosť týchto zvierat premieňať objemové krmivá na kvalitné živočíšno-biologicko vysoko hodnotné produkty, schopnosť HD využívať produkty z menej intenzívnych plôch, ako sú lúky a pasienky a pri primeranej intenzite spásania zabezpečiť ich hnojenie.

Túto schopnosť hovädzieho dobytku si všíma aj **Becík, S. (2010)**, ktorý v súvislosti s hovädzím dobytkom hovorí aj o vytváraní nových podnikateľských aktivít, vytváranie pracovných miest, o krajinotvorbu, udržateľnosť rozvoja vidieka i bytového fondu na vidieku. Ďalej dopĺňa, že Slovensko má najosídlenejší vidiek spomedzi členských krajín Európskej únie. Viac ako polovica obyvateľov žije práve na vidieku. Dve tretiny Slovenska tvoria horské a podhorské oblasti, kde krajinotvorbu

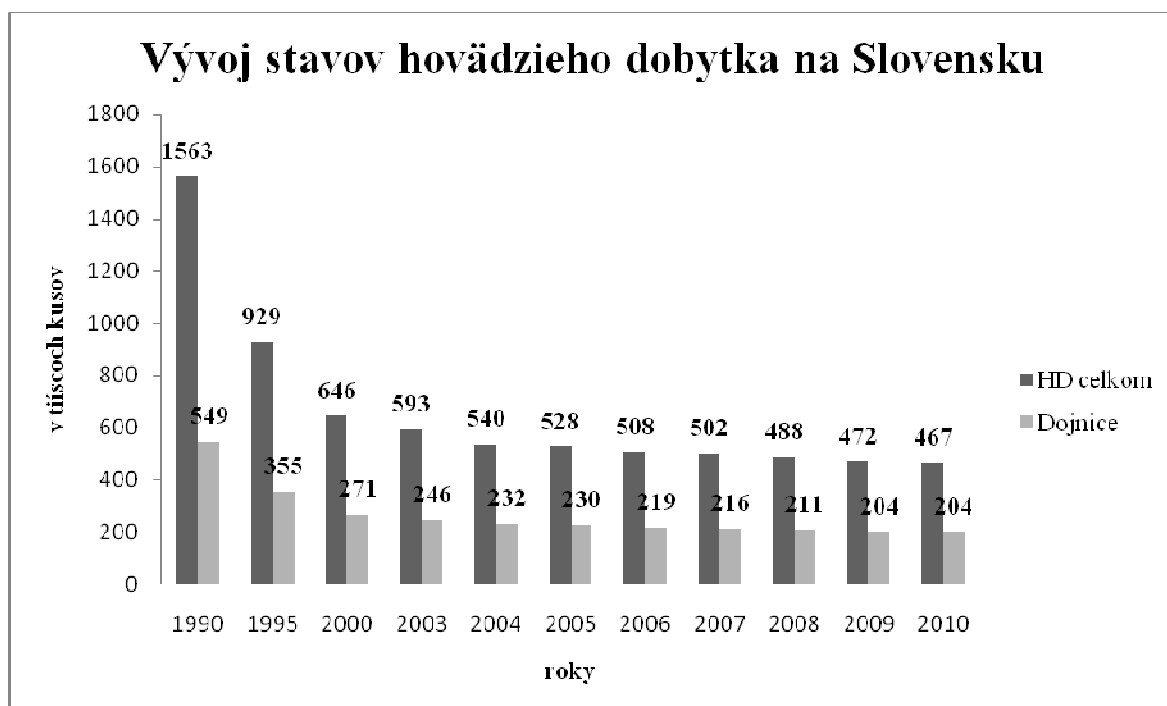
pomáhajú zabezpečovať hospodárske zvieratá či už kravy, kone alebo ovce. Treba sa o ne starať, a to sú opäť pracovné príležitosti.

Hlavnou úlohou manažmentu pri výrobe mlieka je podľa **Pašku, L. (2000)** plynulá a vyrovnaná produkcia mlieka a tiež teliat pre produkčné i reprodukčné ciele. Značný význam má aj produkcia organických hnojív pre potreby RV.

Kerestěš, J. (2005) V krízových situáciách vývoja spoločnosti, spravidla pri zmenách politického systému vždy dochádzalo k výraznému poklesu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov. Inak to nebolo ani v dimenziách Slovenska.

Tieto slová potvrdzuje aj **Slávik J. (2000)**, ktorý hovorí, že znížený dopyt po finálnych mliekarenských výrobkoch a spätná aj po surovom kravskom mlieku sa významne odrazil v poklese stavov kráv. Najvýznamnejší bol pokles kráv na začiatku tohto procesu do roku 1994. Tento pokles bol sprevádzaný hlbokým poklesom úžitkovosti v živočíšnej výrobe, najmä v dojivosti mlieka. Trvalo skoro deväť rokov, kým sa na Slovensku dosiahla ročná výroba mlieka na dojniciu z roku 1989.

O neustálom prepade počtu dojníc a tým aj celkovej produkcie hovorí aj **Oravec I. (2010)**, ten na konferencii Budúcnosť spoločnej poľnohospodárskej politiky po roku 2013 prezentoval dôsledky transformácie slovenského poľnohospodárstva na obr. 1.

Obr. 1

Vývoj stavov hovädzieho dobytku na Slovensku

Zdroj: Ivan Oravec a Štatistický úrad Slovenskej republiky

1.2 Vybrané problémy ekonomiky chovu hovädzieho dobytku a produkcia mlieka

Podľa **Koncepcia rozvoja produkcie mlieka a mliekarenského priemyslu v Slovenskej republike (2008)** sektor produkcie mlieka a mliekarenského priemyslu patrí k dôležitým sektorom poľnohospodárstva a potravinárstva v SR. V roku 2007 živočíšna výroba tvorila 57,5% z celkovej hrubej poľnohospodárskej produkcie z hrubého obratu, pričom výroba mlieka z celkovej živočíšnej produkcie tvorí 41,0% a chov hovädzieho dobytku 17,4%. Produkcia mlieka tak z celkovej poľnohospodárskej produkcie predstavuje 23,6%. Hrubý obrat mliekarenského priemyslu tvorí 18,6% z celkového obratu potravinárskeho priemyslu. Produkcia mlieka patrí na Slovensku k perspektívnym sektorom poľnohospodárstva najmä vďaka prírodným podmienkam mimoriadne vhodným pre chov dojníc.

Konkurenčná schopnosť je podľa **Murgaš, J. (1995)** kľúčovou kategóriou a nevyhnutnou podmienkou úspechu na globálnom trhu. V chove dobytku na Slovensku sú veľké rozdiely v produkčných, reprodukčných a ekonomických parametroch podľa podnikov, okresov, krajov, či výrobných oblastí. Značné rozdiely sú aj pri porovnávaní s vyspelým svetom. Chov dobytku je zložitým a náročným odvetvím s dlhým reprodukčným cyklom.

Zoborský, I. M. (2006) tvrdí, že potreba racionalizácie výroby mlieka vyplýva zo skutočnosti, že chov kráv patrí k odvetviám s vysokou prácnosťou a s tým súvisiacou pomerne nízkou produktivitou živej práce. Väčšina dojníc je ešte stále ustajnených v maštaliach s priväzovaním, s prevažne tradičnými technológiami chovu.

Priemerné náklady na kilogram mlieka, dosiahli podľa **Pastoreka, A. (2011)** v slovenskom porovnaní v roku 2010 približne 35 centov, ale realizačné ceny len niečo viac ako 27 centov.

Ako informuje **Situačná a výhľadová správa pre MLIEKO (2010)**, celkové náklady na produkciu kilogramu štandardizovaného mlieka boli v Európskej únii v prvom polroku 2010 kalkulované na približne 41,8 centa a priemerné realizačné ceny dosiahli úroveň 33,9 centa za kilogram. Farmy museli v priemere čeliť podnikateľským stratám. Hlbšia analýza vstupov a výstupov poukázala na to, že úspešnejšie a lepšie riadené farmy vykazovali pri porovnateľných vstupoch buď nižšie náklady alebo vyššiu

produkcii mlieka. Vlastné náklady a výsledok hospodárenia pri výrobe mlieka v SR sú uvedené v tabuľke 1.

Tab. 1

**Analýza nákladov Výskumného ústavu ekonomiky poľnohospodárstva
a potravinárstva pre dojnice**

Ukazovatele	Výrobný oblasť					
	Kukuričná	Repárska	Zemiakárska	Zem- ovsevná	Horská	Spolu SR
Vlastné náklady	0,35	0,38	0,37	0,39	0,39	0,37
Výsledok hospodárenia	-0,09	-0,10	-0,11	-0,13	-0,11	-0,10
Výsledok hospodárenia po započítaní dotácií	-0,05	-0,05	-0,01	-0,02	0,07	-0,02

Zdroj: Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva 2010

Podľa analýzy, ktorú pre rok 2011 vypracoval **Slovenský zväz prvovýrobcov mlieka (2011)**, by náklady na kilogram mlieka mali na Slovensku stúpnuť na úroveň 40 centov a priemerné nákupné ceny na 31 centov.

Boreková, B. (2005) uvádza, že východiskom pre stanovenie realizačnej ceny produktu je existujúca úroveň realizačných cien na trhu. Veľký význam v živočíšnej výrobe majú aj regulované – garantované, minimálne a maximálne ceny a iné ceny.

Baco, P. (2009) podporil návrh ministra (vtedy Stanislav Becík), ale aj agrárnej samosprávy na stanovenie minimálnej nákupnej ceny surového kravského mlieka, ako reálneho východiska. Keďže minimálnu cenu nemá zmysel a podľa princípov Spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) ju ani nie je možné prijať v jednom štáte, je potrebné úradne určiť túto cenu na úrovni EÚ. Minimálnu cenu nemôžete podliezť. Zároveň sa nevzťahuje na trhy s vyššou cenou a ustanovuje sa na určité časové obdobie. Napríklad na polroka. Hlavnou funkciou minimálnej ceny je nahradiť neprimeranú cenu, za ktorú sa považuje cena, ktorá výrazne nedosahuje ekonomicky oprávnené náklady. Takéto

---

neprimerané ceny za surové kravské mlieko platia v EÚ už niekoľko mesiacov a čo je najrizikovejšie, s tendenciou ďalšieho otvárania nožníc medzi cenou a nákladmi.

Ďalším dôvodom pre určenie takejto minimálnej ceny je mimoriadna trhovú situáciu, keď prvovýrobcovia nemôžu dočasne zastaviť výrobu, ani skladovať mlieko a sú nútení predávať mlieko hlboko pod výrobné náklady, pričom spracovatelia mlieka majú možnosť uplatnenia primeraného zisku a obchod navyšujúceho zisku. Určenie minimálnej ceny je opodstatnené aj preto, lebo zvyšovanie kvóty na mlieko do roku 2015 môže fungovať len v harmonických podmienkach. V krízových podmienkach musí byť regulácia úplná. To znamená nie len množstva, ale i ceny.

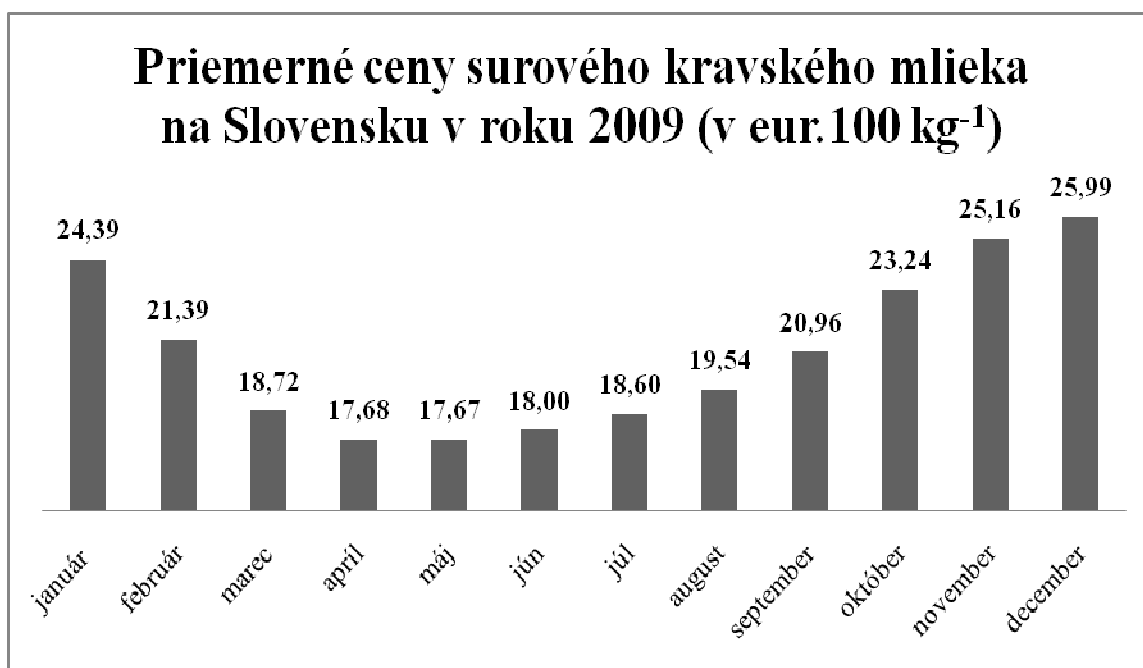
Podľa **Smutku, L. (2010)** ktorý cituje prognózu OECD a FAO, ktorá dokazuje, že zahraničný obchod s mliekarenskými výrobkami zaznamenal v posledných rokoch veľké výkyvy. Po prudkom náraste cien, došlo v roku 2008 k dramatickému poklesu cien.

V nasledujúcich rokoch sa očakáva nárast svetového exportu syra o 16 percent, plnotučného sušeného mlieka o 11 percent, sušeného odstredeného mlieka o 7 percent a naopak pokles exportu masla o 3 percentá. Predpokladá sa, že šesť hlavných exportérov – Brazília, Argentína, Austrália, Európska únia, Nový Zéland a Spojené štáty americké budú zaberat' 70 až 80 percentný podiel na medzinárodnom trhu. V dôsledku odstraňovania exportných dotácií bude ale podiel EÚ na vývoze mliekarenských výrobkov (s výnimkou syra) klesať.

To potvrdzuje i **Prachárová, K. (2009)**, ktorá uvádza, že v priebehu roka 2007 dosiahli ceny mlieka nové historické maximá, ktoré prekročili dovtedy najvyššie hodnoty, viac ako o dvojnásobok. Rok 2008 môžeme preto nazývať rokom výraznejšieho rozkolísania ceny surového kravského mlieka. Kým v januári 2008 bola cena historicky najvyššia, až 11,81 Sk.l⁻¹ (0,392 eur.l⁻¹), do decembra sa postupne prepadla na 8,25 Sk.l⁻¹ (0,274 eur.l⁻¹). To znamená pokles o 30,1 %. Mesačné ceny mlieka od februára 2008 neustále klesali, boli však vyššie ako počas prvých ôsmich mesiacov roku 2007. Od septembra sa medziročne ceny znížili, v posledných dvoch mesiacoch roku 2008 však mimoriadne oslabili. Priemerná cena mlieka za rok 2008 bola 10,17 Sk.l⁻¹ (0,336 eur.l⁻¹), čo i tak predstavuje medziročný nárast o 4,3 %. Zvýšenie kvóty výroby mlieka, nulové podpory exportu masla a sušeného mlieka, ako aj prudký pokles dopytu po mliečnych výrobkoch na svetovom trhu, najmä v Ázii, sa odrazili na cenovom vývoji mlieka v celej EÚ.

Chovan, V. (2009) tvrdí, že takto výrazný pokles cien mlieka spôsobuje prvovýrobcom značnú stratu v „cash flow“, ktorú nemajú čím a ako nahradiť. Túto výraznú stratu sa snažia prvovýrobcovia eliminovať tým, že neobnovujú stádo a kvalitné vysokoteľné jalovice predávajú napríklad do Ruska. Dôsledkom takéhoto vývoja bude, že sa v priebehu prvého polroka 2009 výrazne znížia stavy dojníc a tým aj počet ľudí pracujúcich v poľnohospodárstve.

Podľa **Situačnej a výhľadovej správy pre MLIEKO (2010)**, v roku 2009 v porovnaní s rokom 2008 priemerný počet dojníc na Slovensku klesol zo 175,5 tis. ks na 165,9 tis. ks, pokles o 9,6 tis. ks (5,5 %). Ročná úžitkovosť na dojnicu za dvanásť mesiacov v roku 2009 oproti roku 2008 klesla o 255,1 kg (4,2 %) na 5 769,8 kg. Nákupná cena výrobcu mlieka spolu sa v roku 2008 v porovnaní s predchádzajúcim rokom znížila v priemere o 12,9 centa za kilogram (o 38,3 %) na 20,8 centa za kilogram. Priemerné ceny výrobcov na Slovensku sú uvedené v obr. 2.

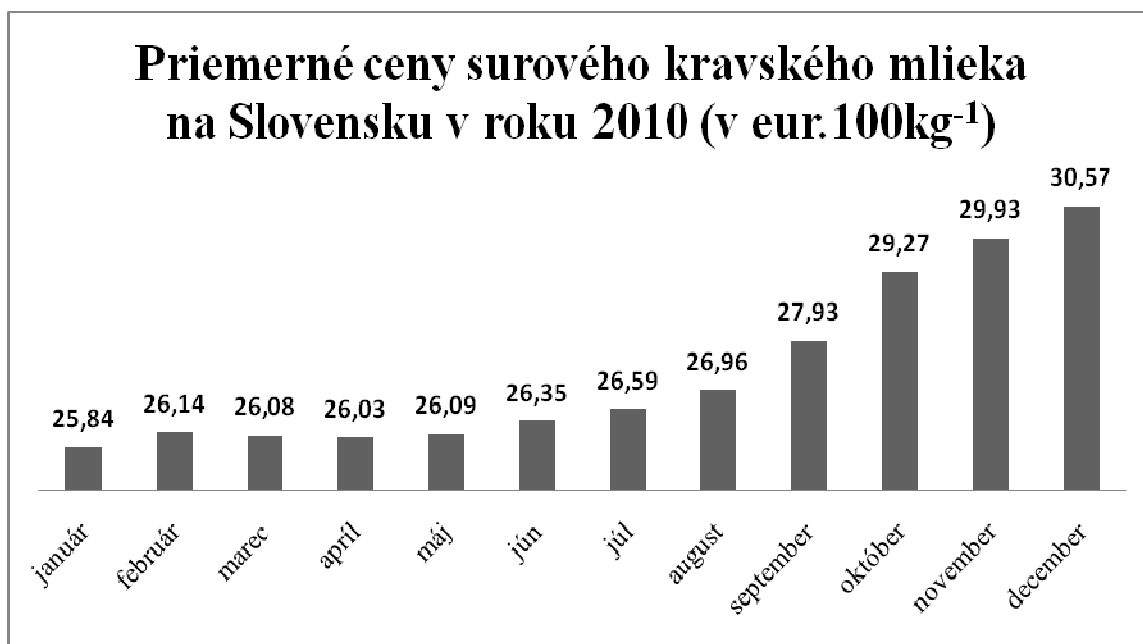

Obr. 2

Priemerné ceny mlieka na Slovensku v roku 2009

Zdroj: Pôdohospodárska platobná agentúra – Agrárne trhové informácie Slovenska

Štefániková M., (2011) uvádza, že v roku 2010 došlo na Slovensku, v Európskej únii aj vo svete k miernemu oživeniu nákupných cien surového kravského mlieka. Priemerná nákupná cena mlieka od farmára na Slovensku dosiahla v roku 2010 úroveň 27,2 eur.kg⁻¹, čo je o 6,4 eur.kg⁻¹ (31 %) viac ako v roku 2009. V priebehu roka sa ceny pohybovali v rozpätí od 25,84 eur.kg⁻¹ (január) do 30,57 eur.kg⁻¹ (december). Priemerné ceny mlieka na Slovensku sú uvedené v obr. 3.

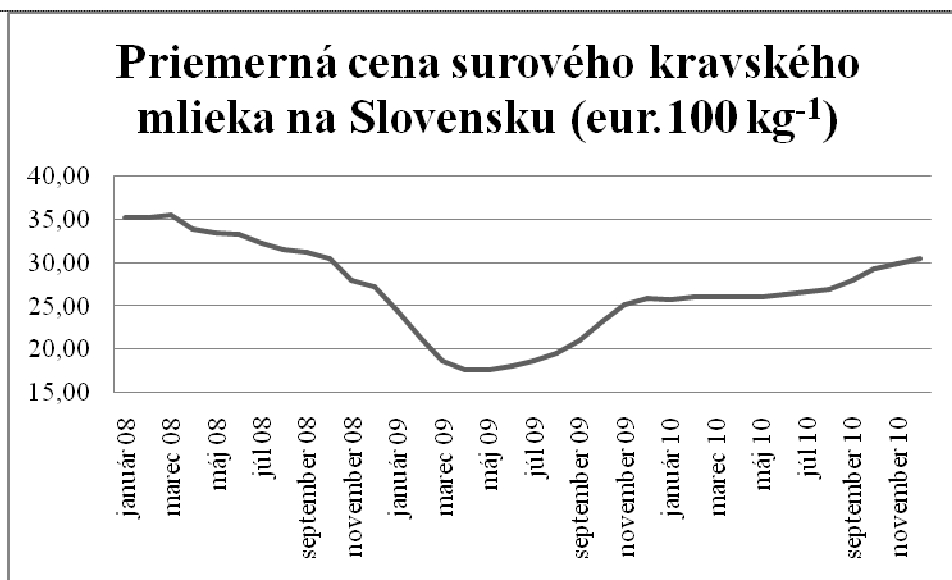
Obr. 3

Priemerné ceny mlieka na Slovensku v roku 2010

Zdroj: Pôdohospodárska platobná agentúra – Agrárne trhové informácie Slovenska

Chovan V. (2011), ktorý poukazuje na to, že prvovýrobca mlieka musí sledovať nie len priemernú úžitkovosť, ale približne ďalších desať faktorov. Ako príklad uvádza stav brakácie, ktorý v podniku Agropartner Plavecké Podhradie, ktorý riadi, dosahuje len necelých 30 percent. Toto je hlboko pod celoštátnym priemerom a podnik zaraduje k slovenskej, aj európskej chovateľskej špičke. Z toho vyplýva aj výška nákladov, ktorú v podniku aktuálne dosahujú a to je 29 centov na liter mlieka. Realizačná cena mlieka vo februári 2011 v tomto podniku bola takmer 33 centov.

Pohyb priemerných cien mlieka za posledné tri roky uvádzam v obr. 4.

Obr. 4

Priemerná cena surového kravského mlieka na Slovensku

Zdroj: CIRCA 2010

Možnosti rozvoja vychádzajú z **Koncepcia rozvoja produkcie mlieka a mliekarenského priemyslu v Slovenskej republike** (2009), ktorú schválila Národná rada a ktorá napríklad hovorí, že cieľom poľnohospodárskej politiky v sektore mlieka na Slovensku je produkovať a spracovávať mlieko na zabezpečenie jeho domácej spotreby a hlavne zvýšiť jeho spotrebu, nakoľko patríme k štátom s najnižšou spotrebou mlieka v EÚ. Koncepcia sa preto navrhuje zamerať na nasledovné úlohy:

1. Stabilizovať počty hovädzieho dobytku a dojníc, zvyšovať ich počty a zvyšovať ich úžitkové vlastnosti
2. Zintenzívniť propagáciu mlieka a mliečnych výrobkov

V rámci stanovených úloh by sa mala pozornosť okrem iného zamerať aj na nasledovné oblasti:

- zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov (surové kravské mlieko a výrobky z neho),
- vytvoriť podmienky na odbyt domácich výrobkov aj prostredníctvom priameho predaja z dvora a podporiť predaj domácich výrobkov,
- zabezpečiť marketingovú oblasť,

-
- využívať nové vedecké poznatky na inováciu produktov a inovačné technológie, ktoré spĺňajú správnu výrobnú a hygienickú prax, ktoré nemajú negatívny vplyv na životné prostredie,
  - zvýšiť využitie výrobných kapacít.

1.3 Odbyt mlieka pomocou mliečnych automatov

Štefániková, M. (2010) hovorí, že ekonomická výhodnosť závisí od ceny mliečneho automatu, nákladov na inštaláciu, prevádzkových nákladov (náklady na denné zásobovanie automatu – dopravné náklady, personálne náklady...). Pri efektívnosti treba samozrejme zohľadniť výrobné náklady na vlastnú výrobu surového kravského mlieka a množstvo mlieka predaného v automate za deň.

Becík, S. (2009) ako minister pôdohospodárstva hovorí, že rezortné ministerstvo urobilo všetky opatrenia, aby sa surové kravské mlieko mohlo spotrebiteľovi predávať. Aby spotrebiteľ mohol ochutnať, čo je čerstvé plnotučné mlieko. Automat nevyrieši problém s odbytom, ale zabezpečia ekonomickú efektívnosť. Minister využil aj prepočet výhodnosti, ktorý v období boomu mliečnych automatov sa zdal reálny:

Keby ste denne predali len tisíc litrov mlieka (dnes vieme, že tieto čísla už nedosahujú ani najlepší), tak rozdiel medzi výkupnou cenou 6 korún (0,20 eur) a 15 korún (0,50 eur), za ktoré by sa mlieko predávalo v automate, je deväť korún (0,30). Za deň je to 9000 korún (298,75 eura), za desať dní 90.000 (2987,45 eura) a za mesiac je to 270.000 korún (8962,40 eura). Kto počtuje, ten gazduje.

Koniec rozvoja mliečnych automatov nastáva po zvýšení nákupnej ceny mlieka v roku 2010 a po ukončení podpôr na tieto zariadenia. Podpory bolo možné čerpať od roku 2009 z národných zdrojov aj z Programu rozvoja vidieka na roky 2007-2013. **Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka (2011)** neplánuje z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov podporovať ďalšie zriaďovanie mliečnych automatov.

1.4 Odbyt mlieka pomocou odbytových organizácií výrobcov

Typickým javom prvorepublikového poľnohospodárstva je podľa **Boučkovej, B (2010)** rozvoj družstevníctva a to nie len v poľnohospodárstve a na vidieku, ale všeobecne. Tradícia družstevníctva bola v Českej republike a na Slovensku založená už v osemdesiatych rokoch 19. Storočia. V roku 1925 bolo v poľnohospodárstve zaregistrovaných takmer 10 tisíc družstiev. Družstvá boli rozmanitého typu od výrobných, úverových a sporiacich, odbytových, zásobovacích, skladovacích, strojných, spracovateľských, až po vzdelávacie. Ekonomicky najsilnejšie boli skladištné a spracovateľské družstvá (mlynárske, pivovarnícke, cukrovarnícke a liehovarnícke, zatiaľ čo prvovýrobné družstvá ako ich poznáme dnes takmer neexistovali.

Svatoš, M (2009) dopĺňa, že celkový počet družstiev v Československu bol ku koncu roku 1937 na úrovni 18 170, z toho aktívnych bolo 16 630. Z toho v českých krajinách ich bolo 13 526 a na Slovensku 3 104. Celkovo bolo obchodných – to znamená nákupných a predajných zásobovacích družstiev 1 475.

Odbytové družstvá považuje **Houška, Z. (2010)** ako jeden z nástrojov, ako pre poľnohospodára vyjednať spravodlivejšiu cenu. Asymetria vyjednávacej sily je zrejmá. Pokiaľ tri štvrtiny obratu poľnohospodárskych výrobkov v Českej republike je sústredných do približne 10 obchodných reťazcov, tak potravinársky priemysel je koncentrovaný do niekoľkých stoviek spoločností, ale poľnohospodári sú atomizovaní do 23 tisíc podnikov

Jedným z dôvodov vyšších nákupných cien mlieka v Českej republike sú podľa **Šnejdru, J. (2011)** odbytové družstvá mlieka, cez ktoré komoditu realizujú. Odbytové družstvá Mlecoop a Jízni Čechy, majú istú trhovú silu, ktorú samotný producent veľmi ťažko získa. Druhý a podstatnejší dôvod je vo vlastníckej štruktúre našich mliekarní. Tie sú vo veľkej miere v domácich rukách a tu akoby ich vlastníci mali s nami lepšie úmysly.

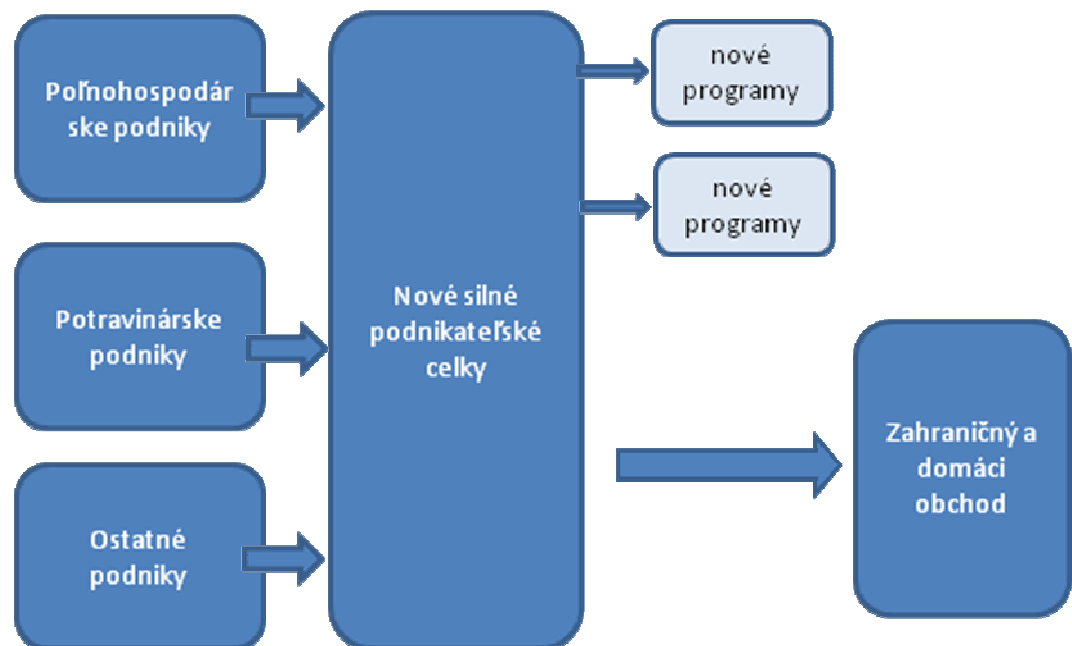
Murgaš, J. (1995) tvrdí, že v súčasných podmienkach globalizácie každý podnik vstupujúci na domáci trh automaticky vstupuje aj na globálny trh.

Globalizáciu vníma ako proces formovania sa celosvetových technických a ekonomických systémov, ktoré súvisia s ďalším zvyšovaním valorizačných účinkov ekonomických aktivít **Bielik, P. (2006)**.

Podľa **Čubu, F. a Hurtu, J. (2002)** je globalizovaný kapitalizmus úplne iný od kapitalizmu voľnej súťaže. Globalizovaný kapitalizmus sa odlišuje inou podnikateľskou stratégiou – inou konštrukciou podnikov, iným systémom tvorby zdrojov, iným systémom pohybu peňazí, iným systémom rozdeľovania zdrojov a inou tvorbou cien. Obrázok č. 5 poukazuje na nové silné ekonomické celky.

Obr. 5

Nové ekonomické celky

Zdroj: František Čuba a Jozef Hurta

Globalizovaný kapitalizmus je preto úplne inou spoločenskoekonomickou formuláciou, ako kapitalizmu voľnej súťaže. Všetky tieto odlišnosti umožňujú zabezpečovať priamy tok prostriedkov ku globálnym vlastníkom – teda nie k základným kapitalistom. Globálny kapitalizmus postupne globálne ovláda odvetvia, teritória a štáty.

Podniky v kapitalizme voľnej súťaže sú konštruované v klasickom pyramídovom pojatí, ovládajú široký sortiment výrobných činností, globalizované podniky majú podniky konštruované pre priame dosiahnutie výsledku. Preto sú tieto typy podnikov konštruované na princípe priameho toku činností, ktoré nás vedú k špičkovému a lacnému výrobku. Podľa **Monninga, B. R. (2002)** spočíva zmysel

---

odbytových organizácií výrobcov hlavne v koncentrácii ponuky, v neustálom zlepšovaní kvality, v plánovaní produkcie, v regulácií cien a znižovaní nákladov. Ďalej uvádza, že v celej EÚ sa koncentrácia maloobchodu dostáva na vysokú úroveň. Malý počet obchodných reťazcov sústreďuje veľký obrat a tým aj veľkú moc, na druhej strane producenti mlieka sú roztriešení, teda na strane ponuky nie je ekonomická sila. Riešením je preto združovanie producentov.

Východiskom podľa **Čubu, F. a Hurtu, J. (2002)** je vytvorenie silných podnikateľských celkov. Tie naše poľnohospodárstvo zatiaľ nemá. Takýto kombinát, by bol akciovou spoločnosťou, ktorú si založia buď poľnohospodári, alebo potravinári na území odpovedajúcom našim okresom, poprípade niekoľkým okresom.

1.5 Odbyt mlieka pri výrobe biomlieka

Červenka, J., (2005) uvádza, že pri získavaní bioproduktov z ktorých sa vyrábajú biopotraviny je nevyhnutné dodržiavať zákonom stanovené podmienky, ktoré sú vymedzené pre rastlinnú a živočíšnu výrobu. Pri spracovaní bioproduktov na biopotraviny je nutné používať šetrné postupy spôsobujúce minimálnu fyzikálnu, chemickú a biologickú zmenu.

Podľa **Šarapatku, B. (2006)** je chov hospodárskych zvierat významnou súčasťou ekologického poľnohospodárstva. Predtým sa odborná literatúra a prax ekologického poľnohospodárstva viac zameriavala na pôdu a na rastlinnú výrobu, kde boli vypracované systémy bez použitia chemických látok postavené na úrodnosti a pestrom agroekosystéme, to znamená prevencii a celom komplexu opatrení. Podobný pohľad je potrebný pri ekologickom chove zvierat. Okrem správneho ustajnenia je treba preventívne zabezpečiť i starostlivosť o hospodárske zvieratá. Zlepšenie chovov a pohody hospodárskych zvierat je jedným z cieľov agrárnej politiky Európskej únie a bude na ne v programoch rozvoja vidieka vyčleňovaných stále viac finančných prostriedkov.

1.6 Možnosti podpory prvovýroby mlieka

- **Dotačné tituly:**
  - SAPS (Jednotná platba na plochu),
  - Platba na dojniciu,
  - DPP (Doplnková platba na plochu),
  - VDJ (Platba na veľké dobyčie jednotky).

- **Platba na dojniciu:**

Podmienky :

- podmienka poskytnutia platby je požiadať o podporu na jednotnú platbu na plochu,
- hospodáriť v znevýhodnených oblastiach a v zraniteľných oblastiach
- povinnosť evidencie HD v CEHZ,
- retenčné obdobie chovu dojníc od 01. júna do 31. augusta kalendárneho roka,
- dodržiavanie podmienok „CC“ (krížové plnenie GAEC + ZPH),
- vyplácanie: december.

- **Podpory pre chovateľa dojníc v číslach**

Podľa **Slovenského zväzu prvovýrobcov mlieka (2011)** dosiahla produkcia jedného litra mlieka v roku 2010, s podporami, stratu na úrovni 3,1 centa. Subvencie vyplácané výrobcom mlieka dosiahli z podpôr na VDJ 143 eur, platba, ktorá vznikla presunom 3,5 percenta prostriedkov zo SAPS presiahla 60 eur na dojniciu a štátna pomoc bola 14 eur. Spolu dostali prvovýrobcovia mlieka na dojniciu podpory vo výške 213,19 eur.

Slovenský zväz prvovýrobcov mlieka (2011) predpokladá, že v tomto roku sa situácia v ekonomike výroby mlieka výrazne nezlepší, skôr naopak. Produkcia jedného litra mlieka s podporami by mala v roku 2011 vytvoriť stratu 5,9 centa. V roku 2011 sa podľa Alexandra Pastoreka počíta s podporami na VDJ vo výške 100 – 110 eur. Platba

---

na dojniciu by mala dosiahnuť približne 75 eur a so štátnou pomocou sa nepočíta. Celkové podpory na dojniciu by mali v roku 2011 dosiahnuť približne 175 eur.

1.7 Spoločná poľnohospodárska politika zameraná na mlieko

Spoločná poľnohospodárska politika Európskej únie vznikla ako bezprostredná reakcia na situáciu po 2. svetovej vojne, výsledkom ktorej bol okrem iného nedostatok potravín a vyľudňovanie vidieckych oblastí Európy. V dobe jej vzniku predstavovalo poľnohospodárstvo vo všetkých zakladajúcich členských štátoch významnú súčasť národného hospodárstva. Avšak vzhľadom k vojnovým a povojnovým skúsenostiam vystala potreba zjednotiť poľnohospodársku politiku nadnárodne ako spoločnú politiku zakladajúcich štátov ESS, čo sa aj uskutočnilo prijatím Rímskych zmlúv v roku 1957, pričom jej úprava sa nachádza v Hlave II Poľnohospodárstvo, čl. 38 – 47 Zmluvy založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva.

1957 - Pôvodné ciele SPP:

- zvýšenie produktivity poľnohospodárstva,
- zabezpečenie dostatočného množstva cenovo-dostupných potravín pre spotrebiteľov,
- zabezpečenie primeranej životnej úrovne poľnohospodárov.

1962 - Spoločná organizácia trhu:

- podpora produkcie a odbytu poľnohospodárskych komodít (dotácie na produkciu),
- colné opatrenia (exportné náhrady/dotácie, dovozné clá),
- intervenčné nákupy masla, SOM, syrov, podpora verejného skladovania.

1968 - Zvýšenie cien poľnohospodárskych komodít

Používajú sa spoločné ceny. Ceny boli stanovené tak, že každý produkt bol ocenený podľa ceny v krajine, kde bol najdrahší. Negatívnym faktorom vzniknutej situácie bolo zvýšenie cien poľnohospodárskych produktov. ESS v porovnaní s cenou na svetových trhoch.

80-te roky - Nadprodukcia

sú v znamení nadprodukcie. Pri mliečnych výrobkoch hovoríme o mliečnych jazerách a horách masla. Pokiaľ v roku 1976 boli štáty Európskej únie sebestačné vo výrobe masla, tak v roku 1985 už dosiahla samostatnosť vo výrobe masla 150 percent.

1984 – Mliečne kvóty

Zavedenie mliečnych kvót (MK) Zníženie nadprodukcie mlieka v EÚ-10. Stabilizácia príjmov farmárov. Pri prekročení mliečnych kvót dochádza k sankcionovaniu a obmedzeniu garancie verejných podpôr.

1992 - Mc. Sherry reforma

Trhová orientácia, znamená zníženie intervenčných cien a kompenzáciu farmárov prostredníctvom vyplácania priamych platieb. Znížili sa tiež podporné ceny hlavne v obilninárskom ako aj v sektore živočíšnych produktov. Mc Sharryho reformy zaviedli tiež opatrenia podporujúce rozvoj vidieka s dôrazom na podporu hospodárenia rešpektujúceho životné prostredie.

1999 – Agenda 2000

Zníženie intervenčných cien masla a sušeného odstredeného mlieka o -15%. Zavedenie priamych platieb a ich čiastočné odviazanie od produkcie

2003 - Reforma SPP

Ďalšie zníženie intervenčných cien masla o 25% (4 r.), SOM o 15% (3 r.). Úplné odviazanie platieb od produkcie k 31.3. 2004, podmienka vyplácania PP = cross compliance. Kompenzačné platby MAX.=0,355 eur.l⁻¹ Predĺženie systému mliečnych kvót do r. 31.3.2015 Počiatok navyšovania mliečnej kvóty (EU-11 +0,5%; EU -10 o reštrikčnú rezervu).

2007 - Health-Check

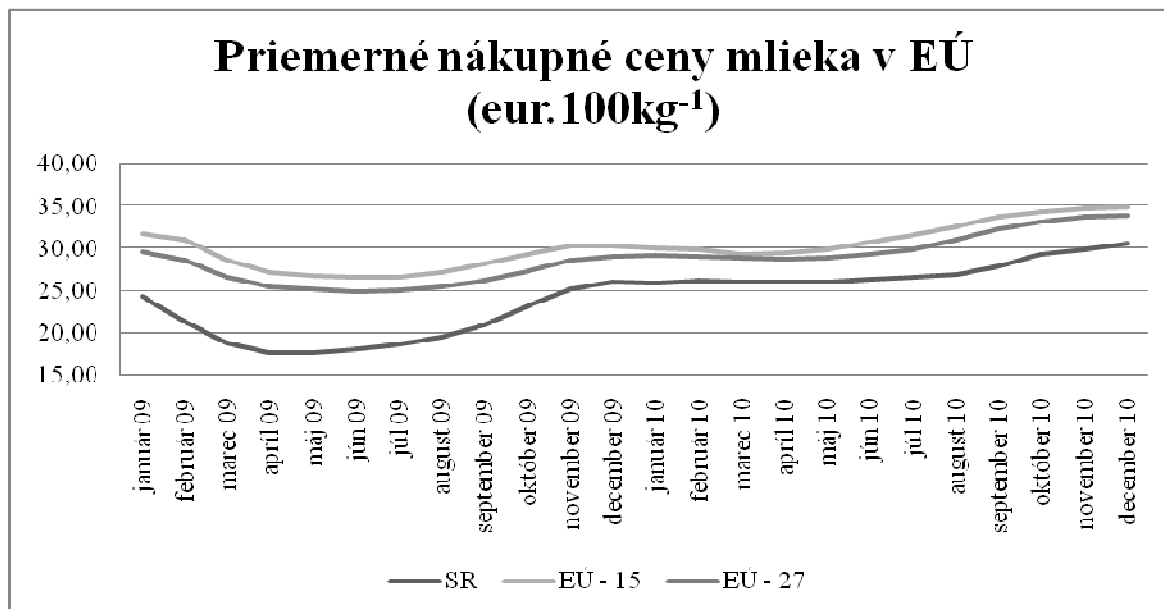
„Hladké pristátie“ MK v r. 2015 – ďalšie navyšovanie mliečnych kvót

Dohoda zaviedla postupné rušenie kvót na mlieko. Platnosť kvót na mlieko sa skončí v apríli 2015, každoročným zvyšovaním kvót o jedno percento v rokoch 2009/2010 a 2013/2014 sa zabezpečí ľahší prechod členských štátov na systém bez množstevných obmedzení. V prípade Talianska sa zavedie päťpercentné zvýšenie už v rokoch 2009/2010. Poľnohospodári, ktorí v rokoch 2009/2010 a 2010/2011 prekročia kvóty na mlieko o viac ako šesť percent, budú musieť platiť poplatky o 50 percent vyššie, ako je bežná sankcia.

2008-2009 Kríza v mliečnom sektore:

- pokles produkcie,
- extrémny nárast cien,
- zrušenie exportných dotácií,
- ďalšie navýšenie mliečnych kvót
- extrémny pokles cien,
- predĺženie obdobia súkromného skladovania masla,
- reaktivácia vývozných náhrad a intervenčného nákupu masla a SOT
- zriadenie HLG.

Na obr. 6 demonštrujeme, že pokles cien surového kravského mlieka bol na Slovensku oproti štátom EÚ – 15, aj EÚ – 27 omnoho výraznejší.

Obr. 6

Priemerné nákupné ceny mlieka v EÚ

Zdroj: CIRCA 2010

1.8 Súčasn $\acute{e}$ návrhy Spoločnej poľnohospodárskej politiky po roku 2013

Hlavnými cieľmi SPP je udržať produkciu v celej Európskej únii vrátane znevýhodnených oblastí a stabilizovať a zvýšiť príjmy producentov mlieka.

Expertná skupina pre mlieko pri Európskej komisii (HLG) odporúča:

- **Zmluvné vzťahy/kontrakty medzi dodávateľom a odberateľom**

Zlepšenie uzatvárania formálnych zmluvných vzťahov medzi dodávateľmi a odberateľmi mlieka, ktoré by právne ošetrovali štyri kľúčové aspekty:

- Splatná cena/ cena v čase dodávky
- Objem dodávky, ktorý môže byť, alebo musí byť dodaný
- Časový harmonogram dodávok počas roka
- Dĺžka trvania kontraktu.

Ostatné body zmluvy by boli predmetom rokovania zmluvných strán

- **Posilnenie vyjednávacej sily prvovýrobcov mlieka**

HLG odporúča Európskej komisii s cieľom dosiahnuť rovnováhu vyjednávacej sily účastníkov trhu v reťazci mlieka – prvovýrobcovia – spracovatelia – obchod:

- zvážiť prípravu návrhu právneho rámca, ktorý by umožňoval prvovýrobcovi vytvárať „produčenské organizácie“, ktoré by boli oprávnené rokovať s mliekárňou za všetkých, alebo za časť svojich členov o zmluvných podmienkach dodávok mlieka vrátane ceny. Podmienkou by bolo dodržiavanie povoleného maximálneho objemu dodávok mlieka, ktoré by bolo stanovené podmienkou z produkcie mlieka EÚ. Stanovisko SZPM je do 1 percenta produkcie mlieka.

- **Medziodvetvové organizácie**

HLG odporúča Európskej komisii overiť či by sa dal aplikovať model medziodvetvových organizácií fungujúcich v sektore ovocia a zeleniny a vína aj v sektore mlieka.

- **Transparentnosť v reťazci mlieka**

HLG: odporúča Európskej komisii zdokonaľiť „európsky cenový monitoring potravín“ a lepšie využívať existujúce údaje – vyzýva EUROSTAT a národné štatistické úrady k poskytovaniu širšieho spektra informácií za prijateľných nákladov (napríklad: objem mlieka a mliečnych výrobkov).

- **Trhové opatrenia**

Súčasný stav a východiská

I. „záchranná sieť ceny“:

1. Intervencia masla a SOM

Maslo: 221,75 eur za 100 kilogramov (do 30 tisíc ton=1,5 percenta EÚ prod.):

SOM: 169,80 eur za 100 kilogramov (do 109 tisíc ton = 10 percent EÚ prod.)

- nad stanovené limity EK nakupuje do intervencie na základe tendra, ceny nemôžu byť vyššie ako stanovené intervenčné ceny.

2. Súkromné skladovanie masla

- alternatíva intervencie (verejné skladovanie: platba za skladovanie v čase vysokej produkcie masla)

3. vývozné náhrady – po zvýšení svetových cien sa zafixovali na nižšej úrovni, dokonca sa istý čas neuplatňovali.

II. „záchranná sieť príjmov“ = odviazané platby – mliečne kvóty – do 31.3. 2015.

Návrh v SPP po roku 2013

HLG považuje súčasnú záchrannú sieť za vyhovujúcu, ale odporúča EK, aby sa s cieľom odstránenia kolísania príjmov pokúsila vytvoriť aj iné nástroje, kompatibilné s opatreniami „green box WTO“ po roku 2013.

Odporúča zvážiť aj využitie „futures markets“ plus mínus termínované obchody s priemyselnými komoditami (hlavne pre maslo a SOM). Prostredníctvom vzdelávacích programov.

▪ **Marketingové štandardy & označovanie pôvodu**

HLG berie do úvahy prebiehajúce aktivity ohľadne označovania a odporúča pokračovať hlavne v opatreniach na zreteľné označovanie analógových výrobkov v snahe zabrániť používaniu názvov a pojmov vyhradených výlučne pre mliečne výrobku.

Vo vzťahu k označovaniu pôvodu suroviny HLG odporúča EK vypracovania štúdie uskutočniteľnosti pre dobrovoľné či povinné označovanie.

▪ **Výskum & inovácie**

HLG zdôrazňuje význam inovácii a výskumu z hľadiska konkurencieschopnosti sektoru mlieka.

V oblasti výskumu:

- Odporúča venovať zvýšenú pozornosť výskumným poľnohospodárskym programom a lepšej prepojenosti medzi spoločná poľnohospodárska politika a politikou výskumu.
- V oblasti inovácii:
- Venovať sa produktom s vysokou pridanou hodnotou - aktivity rozvoja vidieka s flexibilnejším rámcom.

---

2 Cieľ práce

Hlavným cieľom diplomovej práce bolo štúdium a prieskum ekonomických a marketingových prístupov k odbytu surového kravského mlieka. Pomocou analýzy a skúmania situácie na domácom aj zahraničnom trhu so surovým kravským mliekom navrhnuť konkrétne opatrenia na zlepšenie speňažovania produkcie prostredníctvom nadobudnutých poznatkov z odbornej literatúry, ale i s pomocou ľudí zainteresovaných na produkcii mlieka.

Na dosiahnutie konkrétneho cieľa – ako lepšie zhodnotiť surové kravské mlieko, nadväzujú podporné ciele, ktoré sa orientovali na konkrétne okruhy problémov:

- štúdium problematiky odbytu a speňažovania produkcie v súvislosti s ostatnými parametrami produkcie mlieka. Predmetom štúdia boli aj poznatky o Spoločnej poľnohospodárskej politike Európskej únie a podporných opatreniach pri produkcii mlieka,
- sledovanie možnosti odbytu produkcie na Slovensku a v Českej republike,
- porovnanie speňažovania mlieka cez odbytové organizácie výrobcov, export mlieka, priamy predaj, alebo cez produkciu biomlieka,
- ďalším podporným cieľom bola analýza konkrétneho poľnohospodárskeho podniku, ktorý jednu z menovaných odbytových a marketingových možností využíva a jeho porovnanie s klasickým speňažovaním produkcie.

---

3 Metodika práce

Téma diplomovej práce „Vybrané marketingové problémy SOT v sektore surové kravské mlieko" sa opiera o oblasť marketingu a speňažovania produkcie. Predmetom nášho skúmania je získať čo najširší prehľad o súčasných cestách odbytu surového kravského mlieka a zabezpečiť jeho spravodlivú cenu pre poľnohospodára. Spravodlivou cenou rozumiem odbyt produkcie za hodnotu, ktorá nám pokryje nielen výrobné náklady, ale i zabezpečí dostatok prostriedkov na ďalší rozvoj tohto ťažkého priemyslu slovenského poľnohospodárstva.

Na to, aby sme získali čo najlepší prehľad, o možnostiach speňažovania produkcie, som sa vo svojej práci musel orientovať na podniky, kde výroba mlieka nielen funguje a pokračuje, ale kde sa i rozvíja a cieľom bolo poukázať na pozitívne príklady a snažiť sa ich zovšeobecniť i pre ostatných producentov mlieka, ktorí sa najmä v roku 2009 dostali do zložitej situácie. Aby hodnotenie bolo komplexné, musel som využiť rôzne spôsoby:

- Dedukcia – vyvodzovanie myšlienok a konkretizácia danej problematiky na základe poznatkov a tvrdení, ktoré sa považujú za objektívne a z ktorých sa logicky odvodzuje pravdivý záver.
- Indukcia – sa využíva, keď sa za rovnakých podmienok opakuje ten istý jav. Je to metóda vytvárania poznatkov, pri ktorej z dvoch alebo viac faktov formulujeme všeobecné tvrdenie. Je jednou zo základných foriem spájania myšlienok pri usudzovaní.
- Analýza – táto metóda používa rozbor a rozkladanie postupným rozpoznávaním problému a selektovaním nepodstatného, čím prenikáme až k podstate javu či procesov. Analýza je veľmi dobrým spôsobom výkladu, ak oddeľujeme a izolujeme jednotlivé javy a berieme ich oddelené a izolované.
- Syntéza - dopĺňa analýzu. Jedna zo základných metód a myšlienkových operácií, spočívajúca v spájaní častí do celku. Syntéza poznatkov je ucelistením poznatkov, ich vytriedením a hierarchizovaním. Syntéza je intelektuálny postup, ktorý na základe skúsenosti alebo logiky postupuje od najjednoduchších pojmov alebo výpovedí k zložitejším.

- Komparácia - porovnávanie je vyhľadávanie objektov alebo javov, ktoré majú spoločnú črtu alebo črty, metóda zisťovania zhodných alebo rozdielnych vlastností pozorovaných entít. Operácia vyúsťuje do zistenia, kde sú dva predmety alebo javy rovnaké (totožné), podobné alebo odlišné. Je dôležité si uvedomiť hľadisko, z ktorého sa porovnávanie uskutočňuje.
- Štatistické metódy - meranie údajov, spracovanie štatistických dát na počítači a triedenie.
- Indexová analýza – jeden z nástrojov slúžiacich na sledovanie vývojových vývojových tendencií vybraných ukazovateľov. Indexy predstavujú pomerové čísla, ktoré slúžia na porovnávanie ukazovateľov v čase. Porovnávali sme roku 2010 s rokom 2009.

Metodický postup výpočtu vybraných ekonomických ukazovateľov

$$\text{Priemerná ročná dojivosť} = \frac{\text{celková produkcia mlieka za rok v kg}}{\text{priemerný počet dojníc v každom roku}}$$

$$\text{Náklady na mernú jednotku} = \frac{\text{celkové náklady vynaložené na výrobu mlieka}}{\text{množstvo vyprodukovaného mlieka}}$$

$$\text{Priemerná realizačná cena v eur.l}^{-1} = \frac{\text{tržby z predaja mlieka v euro}}{\text{predaj mlieka v litroch}}$$

Pre spracovanie diplomovej práce je potrebný všeobecný prehľad o danej problematike, ktorý získavame prostredníctvom domácej a zahraničnej odbornej literatúry. Podklady ku spracovaniu témy diplomovej práci sme získavali z vysokoškolských skrípt a učebníc, odborných kníh a publikácií, odbornej a dennej tlače.

---

4 Výsledky práce

4.1 Realizácia produkcie cez odbytové organizácie výrobcov mlieka

4.1.1 Vznik a činnosť odbytových organizácií výrobcov

Odbytové organizácie výrobcov patria v súčasnosti medzi jedny z alternatív, ako zmierniť následky prepadu odbytových cien poľnohospodárskych komodít na podnikovej úrovni. To znamená bez zásahov Európskej únie a štátu.

Odbytové organizácie výrobcov majú jednoznačnú štruktúru a formu, ktorá je odlišná od mnohých iných obchodných organizácií. Termín „Odbytová organizácia výrobcov“ neoznačuje konkrétny právny štatút, ale týka sa organizácie, ktorej hlavným cieľom je odbyt výrobkov svojich členov. Odbytová organizácia výrobcov má štruktúru, ktorá umožňuje, že prínosy sa vrátia medzi členov, v závislosti od ich využívania služieb alebo prostriedkov a nie na základe investícií. OOV vytvárajú sami výrobcovia za účelom vykonávania obchodnej činnosti. Netvorí sa ako intervenčné orgány vlády alebo obchodné združenia. OOV sú nadstavbou vlastného podnikania farmárov a poskytujú im príležitosť dosiahnuť trhy s vyššou hodnotou tak, že pridávajú hodnotu vlastným výrobkom. Sú riadené s cieľom získať lepší príjem a/alebo zlepšiť služby pre svojich členov.

OOV tak ako aj iné podnikanie vyžadujú:

- správne plánovanie a analýzu trhu,
- dobré vzťahy s odberateľmi,
- správne financovanie,
- dobre vyškolený motivovaný a predvídavý personál.

OOV sú jedinečné a odlišné organizácie. Konkrétne je OOV podnikanie, ktoré dobrovoľne vlastní a kontrolujú súkromní jednotliví výrobcovia. Takáto organizácia má veľkú šancu na úspech, ak má členov, ktorí sú silno zviazaní a trhovo orientovaní.

Prvoradým cieľom OOV je poskytnúť maximálny výnos pre svojich členov v závislosti od množstva produktov, ktoré sú predané prostredníctvom OOV a nie na základe investície.

Z toho vyplýva nasledovné:

- členovia musia byť zviazaní využívať prostriedky OOV,
- investície výrobcov a odmeny sa musia vzťahovať na tieto prostriedky,
- kontrola má byť v rukách záväzných orgánov.

Pre OOV je typické, že predávajú jednu plodinu na jeden definovaný trh. Napríklad predávanie jabĺk prvej triedy do supermarketov. Farmári sa preto môžu stať členmi viacerých OOV, s cieľom predávať rôzne druhy plodín, rôznym kupujúcim. Takáto úroveň špecifikácie nie je potrebná. Kupujúci často vyhľadávajú dodávateľa s širším sortimentom výrobkov, napríklad ovocie a zelenina. OOV, ktorá je schopná splniť požiadavky, bude konkurencie schopnejšia. OOV musí zvážiť rozsah produktov, ktoré chce dodávať, svoje kľúčové produkty a uistiť sa, či zodpovedajú súčasnému dopytu na trhu.

4.1.2 Podpora vzniku OOV na Slovensku cez Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013

Prvé podpory na vznik a činnosť odbytových organizácií boli schválené v predstupovom programe SAPARD. V rámci tohto programu bolo schválených 6 odbytových družstiev na komodity ovocie a zelenina, zemiaky, sladkovodné ryby, jatočné ošípané a hydinu a vajcia. Rozvoj zakladania OOV nastal až podporou týchto združení z Plánu rozvoja vidieka SR pre programovacie obdobie 2004 – 2006, kedy bolo prijatých 37 žiadostí a k 31. 12. 2006 schválených 17 OOV. Ich ekonomická sila a fungovanie by mala rásť v nasledujúcom období, kedy môžeme očakávať prvé pozitívne výsledky takejto spolupráce poľnohospodárskych výrobcov v SR.

Cieľom Programu rozvoja vidieka SR na roky 2007 - 2013 je aj podporiť vznik, formovanie a uľahčenie administratívnych operácií odbytovým organizáciám výrobcov. Tento cieľ sa bude naplňovať cez Os 1 Opatrenie 1.5 prostredníctvom:

- prispôsobovania výroby a množstva výrobkov členov organizácie požiadavkám trhu;

- spoločného uvádzania tovarov na trh vrátane prípravy na predaj, centralizácie predaja a zásobovania hromadných odberateľov;

- zvyšovania pridanej hodnoty spoločnej produkcie a jej lepšieho zhodnocovania;

- stanovenia spoločných pravidiel pre výrobné informácie najmä so zreteľom na zber úrody produkciu a dostupnosť.

Podporované budú aktivity pre založenie a činnosti odbytových organizácií výrobcov ktorých členovia budú fyzické a/alebo právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárstve na území Slovenska a vyrábajúce nasledovné živočíšne alebo rastlinné komodity. Viac v obr. 7

Obr. 7

Podporované komodity na vznik OOV

Zdroj: Program rozvoja vidieka na roky 2007 – 2013, vlastné spracovanie

Maximálna výška podpory je 100 percent. Pri konvergenčnom ciele je podpora 75 percent zo zdrojov Európskej únie, zvyšok z národných zdrojov. Cieľ Konvergencia umožňuje podporu v zaostávajúcich regiónoch, v ktorých je hodnota HDP na obyvateľa meraná paritou kúpnej sily menšia ako 75 percent z priemeru EÚ 27. Tieto regióny sú

zvýhodnené vyššou mierou spolufinancovania Európskej únie. V regiónoch, ktoré presahujú 75 percent z priemeru EÚ je rozdelenie prostriedkov nasledovné 50 % EÚ a 50 % národné zdroje.

- **Výška paušálnej platby**

Podpora sa poskytne v ročných splátkach počas prvých piatich rokov odo dňa uznania odbytovej organizácie výrobcov. Vypočíta sa na základe hodnoty ročnej predanej produkcie komodity, na ktorú bola OOV uznaná (vlastnej minimálne 80 percent a cudzej maximálne 20 %). To znamená, že odbytové organizácie, pokiaľ chcú byť podporené cez PRV 2007 – 2013 musia realizovať najmä produkciu členov/akcionárov/ odbytovej organizácie. Podpory poskytované z PRV SR 2007 – 2013 sú uvedené v tabuľke 2.

Tab. 2

Podpory poskytované z Programu rozvoja vidieka SR 2007 – 2013

Roky čerpania podpory	Podpora z objemu ročnej predanej produkcie percentách do (1 mil. eur)	Podpora nemôže presiahnuť / v eur/
1.	5	100 000
2.	5	100 000
3.	4,1	80 000
4.	3	60 000
5.	2	50 000

Zdroj: Príručka pre žiadateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z PRV SR.

- **Zoznam príloh k žiadosti o podporné prostriedky**

Žiadateľ, ktorý má záujem o nenávratný finančný prostriedok z Programu rozvoja vidieka musí predložiť sériu príloh:

Tab. 3**Zoznam príloh k žiadosti o podporné prostriedky**

Por.č.	Názov prílohy
1.	Žiadosť o platbu (ďalej len „ŽoP“) + príloha č. 1 Výpočet paušálnej platby (aktuálny formulár uverejnený na internete s prílohami, vyplnený podľa Pokynov k vyplneniu ŽoP)
2.	Čestné vyhlásenie o tom, že členovia OOV sú poľnohospodárskimi prvovýrobcami (SHR, subjekty registrované podľa Obchodného zákonníka) predkladá sa v prípade zmien, resp. nových členov.
3.	Aktuálny zoznam členov OOV s aktualizovaným dohodnutým objemom pre príslušnú komoditu.
4.	Daňové priznanie, Výkaz ziskov a strát, Súvaha, Poznámky k účtovnej uzávierke.
5.	Analytická evidencia účtov pre príslušnú komoditu.
6.	Zmluvy OOV s jednotlivými členmi o spôsobe a výške úhrad za predanú produkciu v prípade, že ešte neboli predložené alebo v prípade zmeny.
7.	Spoločné pravidlá pre členov OOV - predkladá sa v prípade zmeny.
8.	Čestné vyhlásenie o veľkosti realizácie príslušnej komodity.
9.	Doklady vyplývajúce zo zmluvy a kritérií spôsobilosti stanovených pre opatrenie.

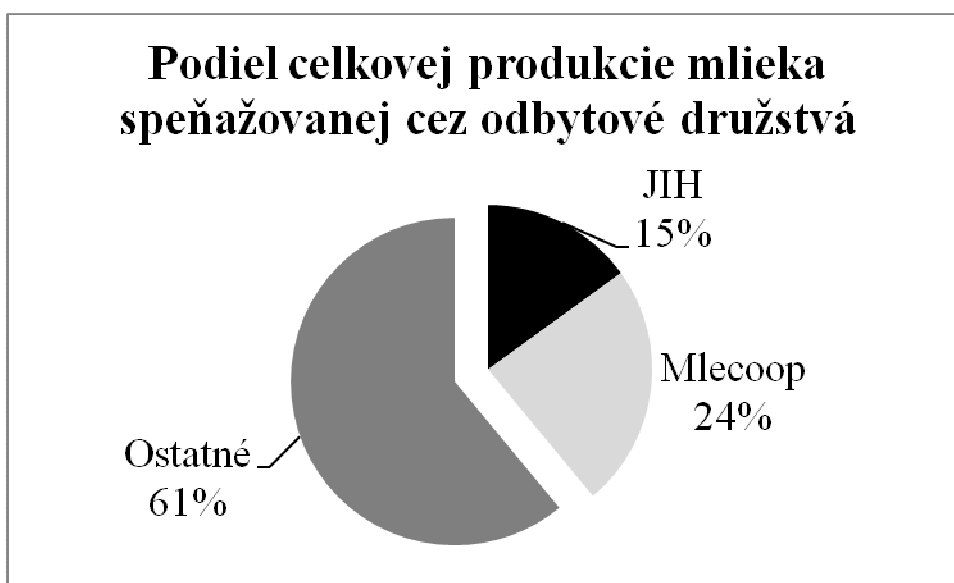
Zdroj: Príručka pre žiadateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z PRV SR.

V súčasnosti sa kreuje nová Spoločná poľnohospodárska politika, ktorá bude platiť po roku 2013 a ktorá zmení i podmienky a podpory pre vznik OOV. V súčasných návrhoch reformy SPP sa hovorí o ekologickejšej a spravodlivejšej novej agrárnej politike. Hovorí sa ale i o podpore malých a aktívnych farmárov, ako aj odmeňovaní na základe kolektívnych služieb, ktoré poskytujú spoločnosti, aby sa zvýšila efektívnosť a účinnosť podpory a tým ďalej legitimizovala nová spoločná agrárna politika. Všetky tieto body môžeme brať i z pohľadu podpory vzniku a fungovania odbytových združení. V západnej Európe totiž speňažovanie produkcie bez týchto družstiev nie je takmer

možné. OVV ovládajú nie len samotný proces speňažovania produkcie, ale i proces ďalšej finalizácie.

4.1.3 Praktické skúsenosti s OOV v Českej republike

Odbytové družstvá sú jedným z nástrojov, ako pre poľnohospodárov vyjednať spravodlivú cenu. Asymetria vyjednávaczej sily je v Českej republike zrejماً. Približne 75 percent obratu potravinárskeho tovaru je sústredeného do približne desiatich obchodných reťazcov, spracovateľský potravinársky priemysel do niekoľkých stoviek podnikov a poľnohospodárstvo je atomizované do 23 tisíc podnikov. Od dodávateľov tak reťazce využívajú všetkých výhod koncentrovanej ekonomickej sily, čím môžu hrubým odhadom získať miliardy českých korún navyiac. Na koncentráciu predaja mlieka v Českej republike poukazuje obr. 8.

Obr. 8

Podiel celkovej produkcie mlieka speňažovanej cez OOV v Českej republike

Zdroj: Vlastné spracovanie

O legislatívnom riešení vplyvu reťazcov sa v súčasnosti hovorí v celej Európe. Európska komisia má záujem preveriť, či obchodné reťazce nezneužívajú svojej obchodnej sily a dominantného postavenia na trhu a chce sa zaujímať o ich marže a ich podiel na spotrebiteľských cenách.

- **Mliekarské a hospodárske družstvo JIH**

Najvplyvnejšie a druhé najväčšie odbytové družstvo v Českej republike je Mliekarské a hospodárske družstvo JIH so sídlom v Tábor. V novembri 2010 cez túto organizáciu predávalo 215 výrobcov viac ako milión litrov mlieka denne. Z počtu členov tvoria približne 47 percent poľnohospodárske družstvá, 17 percent akciové spoločnosti, 17 percent spoločností s ručením obmedzeným a 19 percent samostatne hospodáriaci roľníci. Samotná odbytová organizácia sa podieľa 15 percentami na celorepublikovom obchode s mliekom.

Družstvo JIH vzniklo v roku 1994 ako istá protiváha Jihočeskej mliekarni (súčasná Madeta). Do súčasnosti je práve Madeta, so 40 percentným podielom, najväčším odberateľom mlieka z odbytovej organizácie. Druhým najväčším partnerom družstva je mliekareň Goldsteig v Nemecku s 34 percentným podielom. Práve export mlieka, ktorý začal v rokoch 2004 a 2005, priniesol dlhodobý efekt a to vo výške nákupných cien. Tie sú vyššie nielen pre členov odbytovej organizácie, ale i pre ostatných farmárov.

Odbytové družstvo JIH sa netají tým, že čím väčší objem a sila, tým jednoduchšie presadenie požiadaviek. A tu pomohol export mlieka, pretože pokiaľ nie je alternatíva presunu suroviny za lepšími podmienkami s dlhodobou perspektívou, sú cenové vyjednávania veľmi zložité a nemajú patričný efekt.

- **Odbytové družstvo Mlecoop**

Vznik odbytového družstva Mlecoop sa datuje už od roku 1993 za účelom zastupovania producentov mlieka pri jeho predaji spracovateľom. V roku 1994 vzniklo „družstvo družstiev“ MLECOOP za účelom spoločného predaja surového kravského mlieka mliekarniam v pôsobnosti po celej ČR.

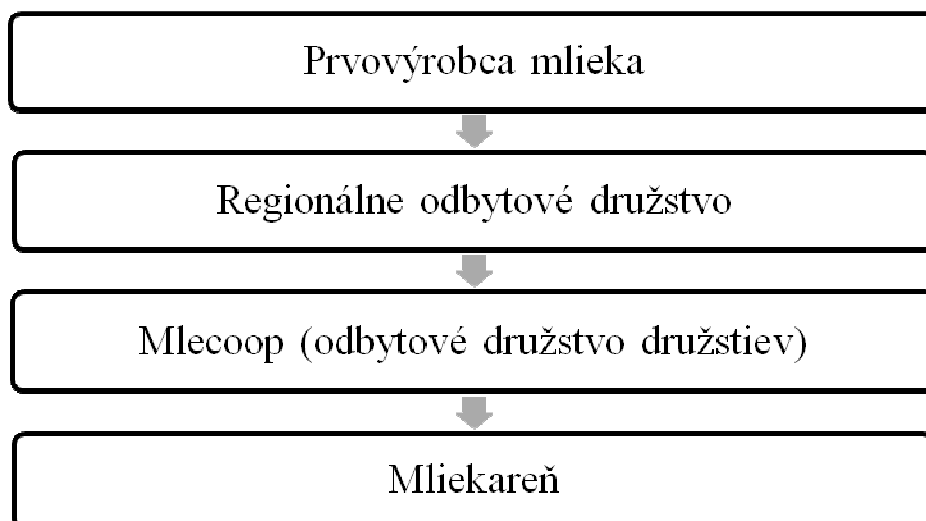
Družstvo Mlecoop založili alebo do neho postupne vstúpili regionálne družstvá Jih, Morava, Srední Čechy, Potvorov – Plzeňsko, Česká Lípa, Východočeská divize – Hradec Králové. Šumperk, Podorlicko, Opočno, Slu, – Litomyšl, Bohušovice a spolupracovalo i Milchagro Olomouc.

V tomto období bola plošne pokrytá veľká časť Českej republiky až s päťdesiatimi percentami produkcie mlieka. Väčšina družstiev predávala mlieko priamo fakturované cez Mlecoop. V ďalšom vývoji odišlo z Mlecoopu družstvo Jih, ktoré si uvedomovalo, že dodáva mlieko najväčšej mliekarni v Českej republike –

Madete a že tento spracovateľ bude mať vždy rozhodujúce slovo na trhu. Neskôr odišla odbytová organizácia Milkagro Olomouc, ktorá postupne kúpila mliekareň Olma Olomouc.

Najväčším problémom spoločného predaja mlieka Mlecoopom bola k 30. 6. 2005 vydaná a platná vyhláška vlády, ktorá zakázala viac ako dva predaje surového kravského mlieka. Viac znázorňuje obr. 9.

Obr. 9

Viac ako dva predaje kravského mlieka sú od roku 2005 zakázané

Zdroj: Vlastné spracovanie

Túto vyhlášku podľa viacerých informácií podporoval i najvýznamnejší spracovateľ mlieka v Českej republike. Mlecoop už preto nenakupuje mlieko od regionálnych družstiev, ale ako nákupca pôsobí len tam, kde neexistujú regionálne odbytové organizácie. Mlecoop v súčasnosti žiada cez mimovládne organizácie zrušenie vyhlášky, ktorá je v rozpore s predpismi Európskej únie.

Družstvo Mlecoop má v roku 2011 týchto členov: Střední Čechy, Morava, Česká Lípa, Bohušovice, Potvorov - Plzeň, Podorlicko, Opočno, Slum - Litomyšl s celkovou produkciou do 24 percent vyrobeného mlieka v Českej republike.

Zástupcovia regionálnych družstiev sa zúčastňujú so zástupcami Mlecoopu jednaní v mliekarniach, kde sa vyjednávajú spôsoby oceňovania a predaja mlieka. Mlecoop spolupodpisuje zmluvy a dodatky zmlúv medzi regionálnymi družstvami a mliekarňami. Družstvo má zodpovednosť za cenu mlieka v celej republike a to nie len

---

v regiónoch, kde pôsobí. Pravidelne sa stretávajú a informujú o situácii vo svete i v Európe v obchode s mliekarenskými výrobkami, ktoré ovplyvňujú cenu surového kravského mlieka. Mlecoop, odbytové družstvo Praha je pevnou organizáciou regionálnych odbytových družstiev, ktoré v minulosti a aj teraz zohrávajú významnú organizačnú rolu pri predaji mlieka spracovateľom.

Keď ceny mlieka klesajú, je družstvo Mlecoop to, ktoré poklesu výrazne bráni a spomaľuje ho. Keď by ceny mali rásť, je Mlecoop tým, ktoré ma o tom prvé informácie. Vtedy začínajú plošné vyjednávania a štartuje nárast cien aj u ostatných mliekarní. Prínos od doby pôsobenia Mlecoopu je trvalé navýšenia ceny mlieka o 0,2 až 0,3 Kč za každý predaný liter mlieka.

Družstvo svojim členom, producentom mlieka taktiež predáva za veľkoobchodné ceny ostatné poľnohospodárske potreby ako naftu, chemikálie, hnojiva a ostatné drobné pomôcky k výrobe. Tento tovar získava so zľavou za vyjednané veľkoobchodné ceny od veľkoobchodu. Na túto aktivitu potrebuje družstvo v určitú dobu kumuláciu finančných prostriedkov. Tovar veľkoobchodu totiž zaplatí družstvo, ktoré ho neskôr preúčtuje každému svojmu členovi pri mesačnom vyúčtovaní dodaného mlieka.

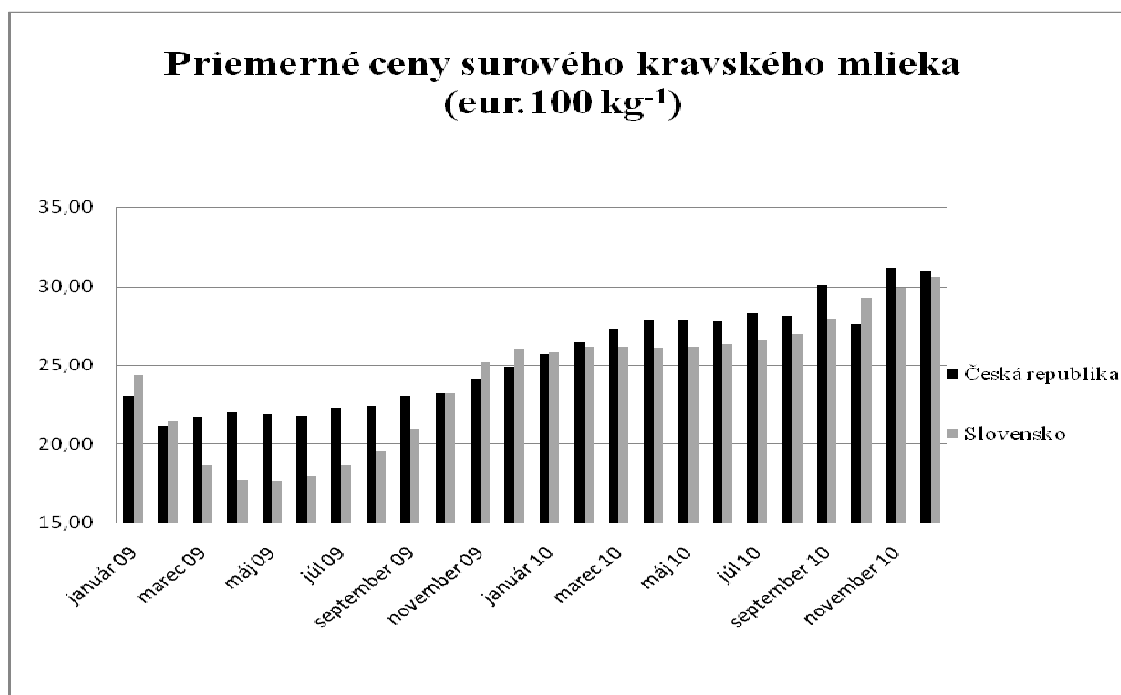
Poplatky za členstvo v družstve sú na úrovni od 0,05 do 0,20 Kč a to v závislosti od toho, aké ďalšie činnosti organizácia prevádzkuje a taktiež, aký rezervný fond, pre prípadné problémy s problematickou mliekarňou, tvorí.

Ostatné náklady na prevádzku odbytových družstiev sú relatívne malé. Mzda riaditeľa spolu s prípadným administratívnym pracovníkom, dopravný prostriedok a príslušenstvo. Po vyúčtovaní hospodárskeho roka sú získané finančné zdroje, vrátane rezervného fondu rozúčtované členom organizácie – producentom mlieka podľa dodaného mlieka. Dobre prosperujúce družstva si preto zarobia nielen na svoju činnosť, ale dokážu tvoriť i zisk pre svojich členov. Poplatky pre družstvo Mlecoop sú na úrovni 0,004 Kč za každý predaný liter a tieto prostriedky dostatočne stačia na prevádzku celorepublikovej organizácie.

4.1.4 Porovnanie situácie na Slovensku a v Českej republike

Priaznivé účinky speňažovania mlieka cez odbytovú organizáciu vidieť v oficiálnych štatistikách CIRCA, za obdobie najhlbšieho prepadu cien mlieka. Pokiaľ na Slovensku dosahovali ceny (máj 2009) 17,67 centa za kilogram, v Českej republike boli na úrovni približne 22 centov za kilogram. Taktiež je potrebné uviesť, že u našich

západných susedov nikdy nepoklesla cena pod úroveň 21 centov za kilogram, pokiaľ na Slovensku za cenu nižšiu, ako je uvedená hodnota, predávali poľnohospodári produkciu celých 7 mesiacov! Situáciu za dva roky v speňažovaní mlieka v Českej republike a na Slovensku vidieť na obr. 10.

Obr. 10

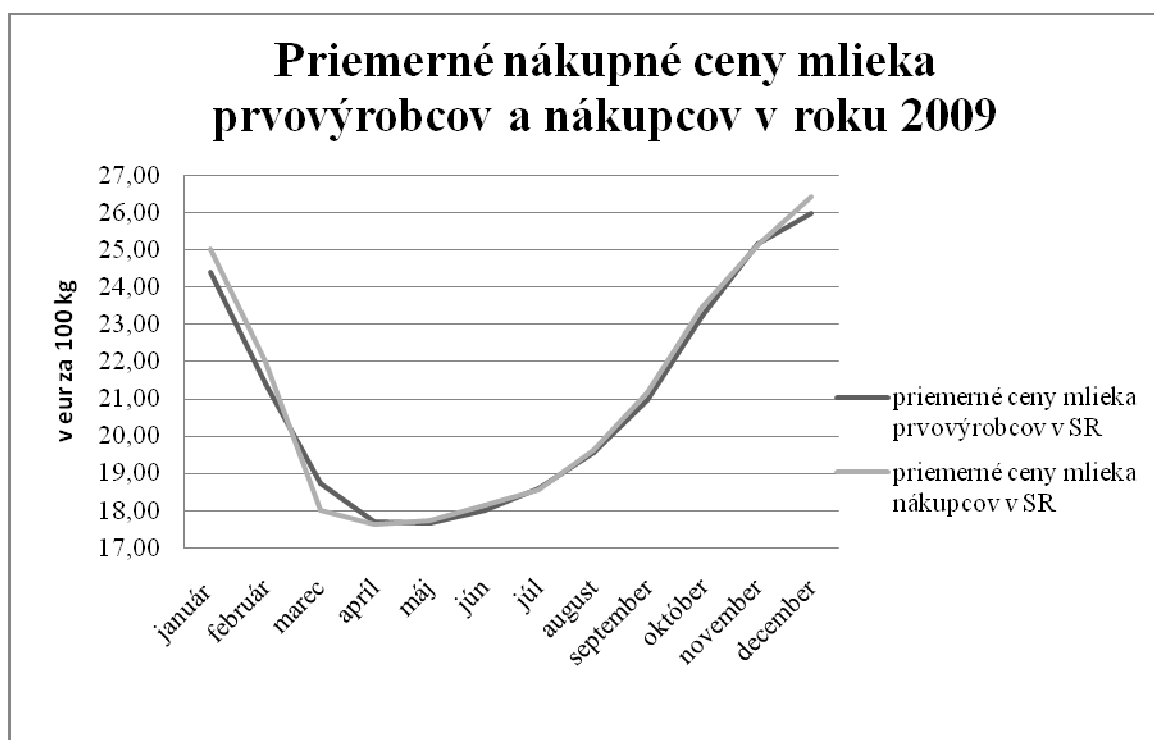
Priemerné ceny surového kravského mlieka

Zdroj: Štatistika CIRCA 2010

4.1.5 Situácia na Slovensku

Odbytové združenia mlieka musia vzniknúť na popud slovenských prvovýrobcov. Akékoľvek direktívne nariadenie odbytových družstiev by nemalo dlhú budúcnosť. Odbytové družstvá by mali vznikať v období, keď je situácia na trhu najhoršia. Na Slovensku ale stále neexistuje reálna potreba združovať sa i keď prostriedky z Programu rozvoja vidieka z Opatrenia 1.5 sú na túto činnosť vyčlenené. Reálne fungujúcich odbytových organizácií je veľmi málo. Ako ale ukazuje prax len z Českej republiky, práve speňažovanie mlieka cez odbytové družstvá, ale i export mlieka cez OOV, prináša českým chovateľom vyššie výkupné ceny, ako majú tí slovenskí. Systém odbytových družstiev je rozvinutý najmä v západnej Európe, kde

zduružujú významnú časť poľnohospodárov. Situáciu v speňažovaní produkcie cez odbytové organizácie výrobcov na Slovensku vidieť na obr. 11.

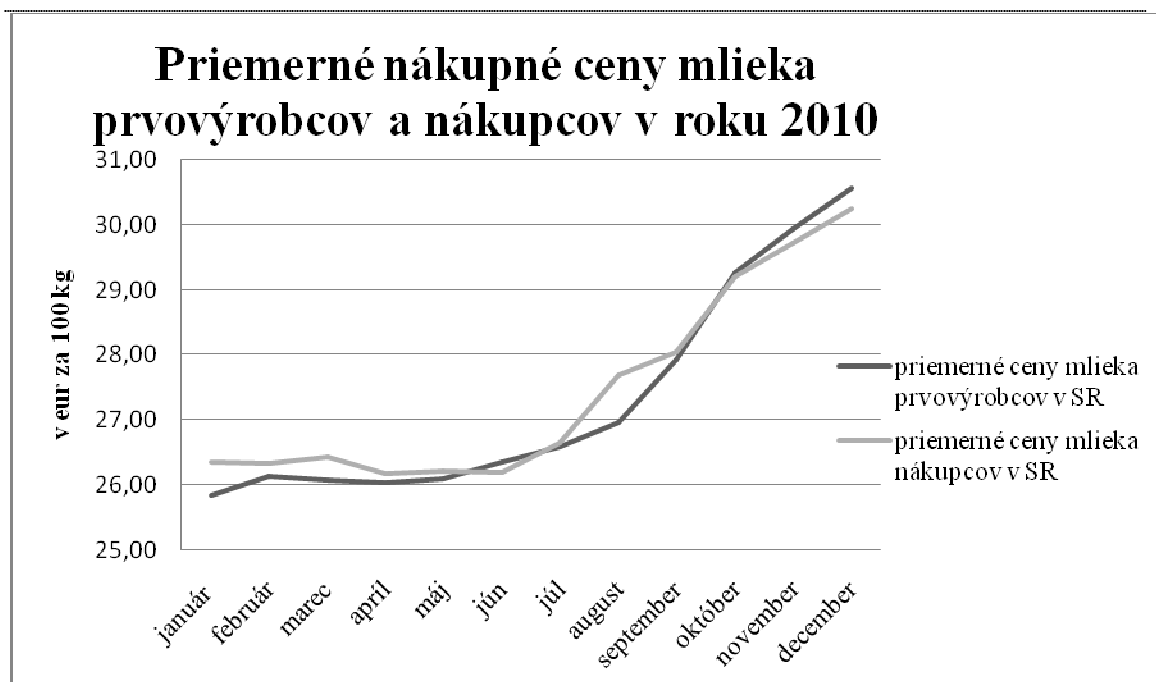

Obr. 11

Priemerné nákupné ceny mlieka prvovýrobcov a nákupcov v roku 2009

Zdroj: PPA – ATIS a vlastné spracovanie

V grafoch, ktoré uvádzajú priemerné ceny surového kravského mlieka od výrobcov a od nákupcov, nie sú výrazné rozdiely. Možno by sa zdalo, že odbytové družstvá mlieka z tohto dôvodu nemajú na Slovensku opodstatnie. Treba ale uviesť, že zle nastavený systém podpory odbytových organizácií spôsobil, že mnohé organizácie v praxi nefungujú a tým pádom znižujú priemernú nákupnú cenu suroviny tých družstiev, ktoré reálne plnia svoje funkcie. Situáciu demonštruje obr. 12.

Obr. 12

Priemerné nákupné ceny mlieka prvovýrobcov a nákupcov v roku 2010

Zdroj: PPA – ATIS a vlastné spracovanie

Zoznam odbytových družstiev mlieka, ktoré sú schválené ako nákupcovia mlieka od 15. septembra 2010 je uvedený v prílohe 1.

- **Odbytové družstvo mlieka Levice**

Diametrálne odlišná situácia je pri reálne fungujúcej odbytovej organizácii, ako je Odbytové družstvo mlieka Levice, družstvo. To vzniklo 28. júna 2008 a počet zakladajúcich členov bol 29. Momentálny počet členov je 21 a družstvo viac ako 97 percent produkcie speňažuje v Levickej mliekarni.

Tento spracovateľ v minulom roku nakúpil 42,56 milióna litrov mlieka, z toho z Odbytového družstva mlieka v Leviciach približne 28,21 milióna litrov. To znamená, že 66,3 percenta spracovaného mlieka pochádza práve z odbytovej organizácie. Nie je preto prekvapením, že trhové postavenie tohto nákupcu je silné.

Pokiaľ v roku 2009 je vidieť nejednoznačnú cenovú výhodu existencie odbytovej organizácie, tak v roku 2010 je situácia už úplne odlišná a výhodnosť speňažovania produkcie cez ODM je neodškriepiteľná. Treba ale uviesť, že i v roku

2009 má existencia ODM reálny základ. Jedným z faktorov kde kladne pôsobí existencia ODM je zlepšenie platobnej disciplína odberateľa, ale i dôraz na objektívne určovanie kvality dodanej produkcie. Napriek, zlepšeniu platobnej disciplíny, finančne podvyživení prvovýrobcovia mlieka i tak riešia splatnosť faktúr pomocou faktoringu. Na obr. 13 vidíme porovnanie priemerných cien surového kravského mlieka na Slovensku a v ODM Levice.

Obr. 13

Porovnanie priemerných cien surového kravského mlieka v roku 2009

Zdroj: PPA-ATIS, ODM Levice a vlastné spracovanie

V roku 2010 je opodstatnenosť odbytovej organizácie mlieka z hľadiska speňažovania produkcie oveľa zrejmejšia. Cena mlieka pre členov OOD je v priemere o 1,43 centov za kilogram mlieka vyššia, ako priemerné ceny mlieka na Slovensku. Z obr. 14 sú zrejmé výhody speňažovania produkcie cez ODM Levice.

Obr. 14

Porovnanie priemerných cien surového kravského mlieka v roku 2010

Zdroj: PPA ATIS a ODM Levice a vlastné spracovanie

Členský príspevok dosahuje 332 eur. Ale keď chce niekto dodávať surové kravské mlieko cez ODM Levice, nemusí byť nutne členom organizácie. Podá si žiadosť, ktorú prerokuje predstavenstvo ODM Levice. Zoznam členov ODM je uvedený v prílohe 2.

Momentálne ODM Levice, družstvo zabezpečuje pre svojich členov len nákup testov a prístroja na zisťovanie inhibičných látok, ale v budúcnosti chce svoj sortiment svojich služieb pre členov rozšíriť. Družstvo zamestnáva 2 pracovníkov na dohodu o pracovnej činnosti.

4.2 Realizácia produkcie cez export mlieka

V rámci Slovenska sa úroveň presunu mlieka do ostatných štátov Európskej únie nemonitoruje. Ide totiž o spoločný trh Európskej únie. Slovenský mliekarensky zväz odhaduje presun mlieka do ostatných štátov Európskej únie na úrovni 5 percent. V roku 2009 mnohí zodpovední – predseda SPPK, vyzývali z dôvodu prepadu cien mlieka na

---

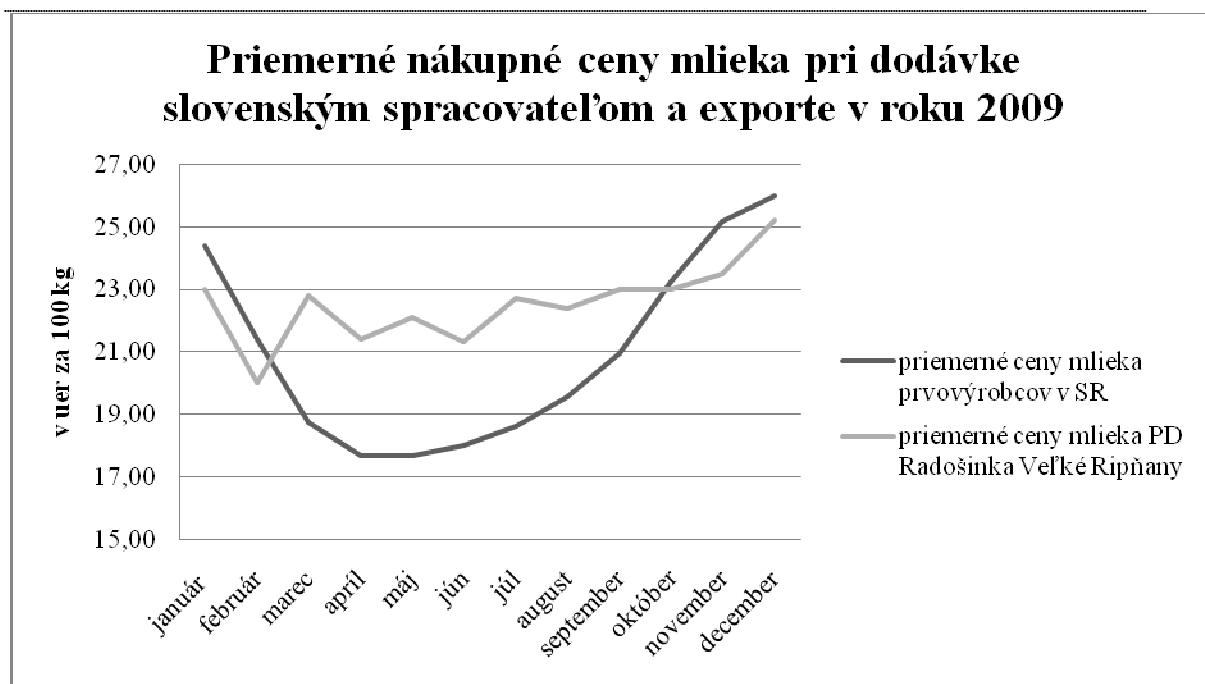
vývoz produkcie do Talianska, alebo Poľska. Ten sa ale realizoval vo veľmi malom rozsahu.

4.2.1 Export mlieka z PD Radošinka do Českej republiky

Export mlieka z PD Radošinka Veľké Ripňany začal v prvý deň vstupu Slovenska do Európskej únie. Vývoz suroviny plánovali už predtým, ale odradili ich zdĺhavé veterinárne a colné kontroly. Mesiac pred vstupom do Európskej únie začali pripravovať pôdu na presmerovanie dodávok do mliekarne Kunín v Ostrave – Martinov, ktorá je členom skupiny Groupe Lactalis. Mliekareň bola až do roku 2009 vo vlastníctve českých poľnohospodárov, preto podmienky pri vstupe do mliekarne boli pre podnik z Veľkých Ripňan priaznivé. Tie sa udržali aj pri vstupe francúzskeho vlastníka. Z dlhodobého priemeru od roku 2004 vyplýva, že PD Radošinka má oproti slovenským výkupným cenám vyššie zhodnotenia mlieka o približne 98 českých halierov.

V súčasnosti PD Radošinka chová 876 kusov dojníc plemena červený holstein a v najbližšom období počíta s nárastom počtu kráv na 1000 kusov. Súčasná denná produkcia mlieka je totiž na úrovni 20 až 21 tisíc litrov mlieka a cisterna, ktorou dovážajú mlieko do mliekarne má objem 25 tisíc litrov.

Ide o nový nákladný automobil v hodnote približne 270 tisíc eur, ktorý zakúpili v roku 2010. Cisterna je vybavená s jednou z najmodernejších technológií na Slovensku, ktorá analyzuje zloženie mlieka, ktorého parametre následne pošle do mliekarne v Ostrave. Ďalšou novinkou, ktorá priaznivo vplýva na efektívnosť výroby je využitie membránového čerpadla namiesto lopatkového. Lopatkové čerpadlo je paradoxne bežné u týchto cisterien, aj keď lopatky rozbíjajú tukové bunky. Membránové čerpadlo priaznivo ovplyvnilo aj výsledky PD Radošinka. Z jedného dňa na druhý stúpol obsah tuku v mlieku z 3,7 – 3,8 percenta na 4 až 4,2 percenta. Toto má samozrejme vplyv na príplatky za kvalitu produkcie. Priemerné nákupné ceny mlieka v PD Radošinka vidieť na obr. 15.

Obr. 15

Priemerné nákupné ceny mlieka pri dodávke slovenským spracovateľom a exporte

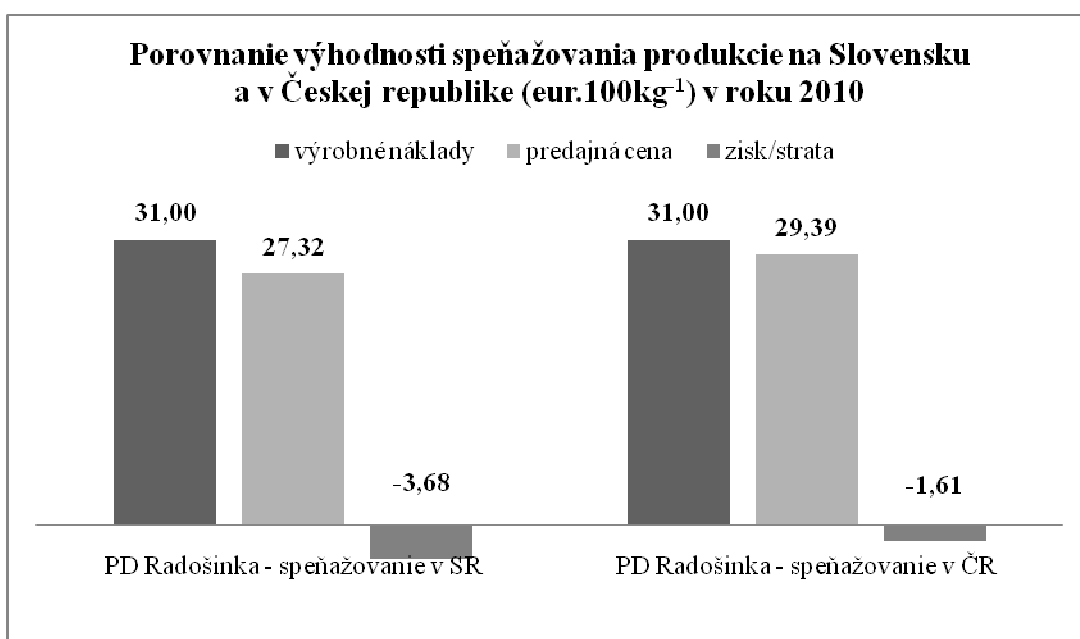
Zdroj: PPA – ATIS, PD Radošinka a vlastné spracovanie

Ako vidieť z obrázku 15, ceny mlieka v rozhodujúcich mesiacoch roka 2009, boli stále v mliekarni Kunin vyššie, ako 20 centov. Pritom na Slovensku sa tieto ceny dostali dlhodobo pod úroveň hranice 20 centov a tým ešte prehĺbili zložitú situáciu. Paradoxom je, že v roku 2009 potrebovala mliekareň Kunin približne 100 tisíc litrov mlieka denne (v súčasnosti spracuje 315 – 330 tisíc litrov mlieka denne), čo mohli realizovať slovenskí farmári. O tejto ponuke hovoril na stretnutí k situácii na trhu s mliekom aj predseda Poľnohospodárskeho družstva v Radošinke. Na stretnutí prvovýrobcov mlieka, v auguste 2009, v Trhovej Hradskej padlo viacero razantných názorov, od exportu mlieka do Poľska a do Talianska, podpore mliečnych automatov, aj o vytvorení štátnej, alebo spoločnej mliekarne poľnohospodárov.

Napriek reálnej ponuke a dobrej skúsenosti PD Radošinka s mliekarňou v Ostrave sa ďalší dodávateľ mlieka do Kunína nenašiel. Mliekareň okrem vyšších nákupných cien prepláca poľnohospodárom do 250 kilometrov od spracovateľskej prevádzky aj prepravné náklady, alebo v prípade záujmu o zvoz mlieka je schopná zabezpečiť ho i vlastnou dopravou. Radošinke sa oveľa viac oplatí mlieko dovážať cez

svoju dopravu, pretože za každý dovezený liter dostáva viac ako 3 centy, čo robí pri dennej dodávke približne 700 eur.

Táto cena je zaujímavá i z toho dôvodu, že keby si napríklad túto službu objednali u profesionálnej firmy, ktorá zväžá mlieko, tak by zaplatili len približne 440 eur za dodávku. Cena je totiž na úrovni 1 euro za kilometer a pri vzdialenosti 440 kilometrov je to 440 eur. PD Radošinka profituje nie len z vyšších nákupných cien mlieka, ale i z prepravy. Ročne vytvorí z tejto oblasti zisk nezanedbateľných 94 900 eur. V obr. 16 uvádzam porovnanie ekonomickej výhodnosti odbytu mlieka PD Radošinka na Slovensku a v Českej republike.

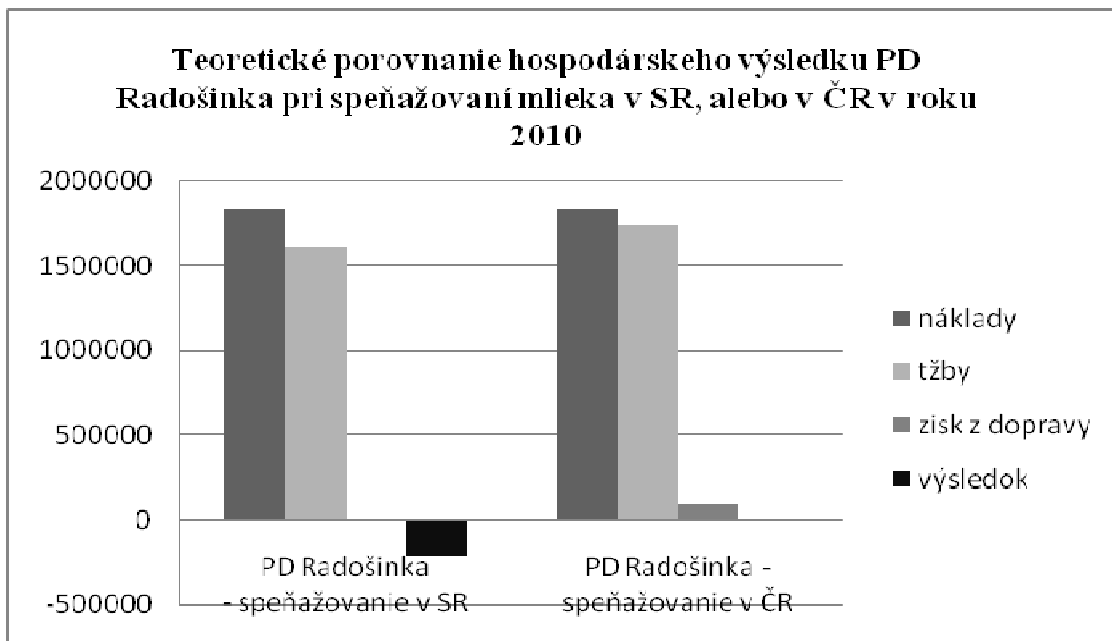

Obr. 16

Porovnanie výhodnosti speňažovania produkcie na Slovensku a v Českej republike

Zdroj: PD Radošinka a vlastné spracovanie

Priemerné náklady na liter mlieka dosahujú v PD Radošinka 31 centov, čo je hlboko pod celoštátnym priemerom. Tam sa priemerné náklady na liter mlieka pohybujú od 34 – 38 centov za kilogram. Pri započítaní zisku z prepravy, nám vyjdú oveľa zaujímavejšie čísla čo sa týka výhodnosti produkcie mlieka. V obr. 17 poukážem na teoretickú možnosť, v akej situácii by bolo PD Radošinka, keby predávalo mlieko na Slovensku a v akej situácii je, keď produkciu realizuje v Českej republike.

Obr. 17

Teoretické porovnanie hospodárskeho výsledku PD Radošinka pri speňažovaní mlieka v SR, alebo v ČR v roku 2010

Zdroj: PD Radošinka a vlastné spracovanie

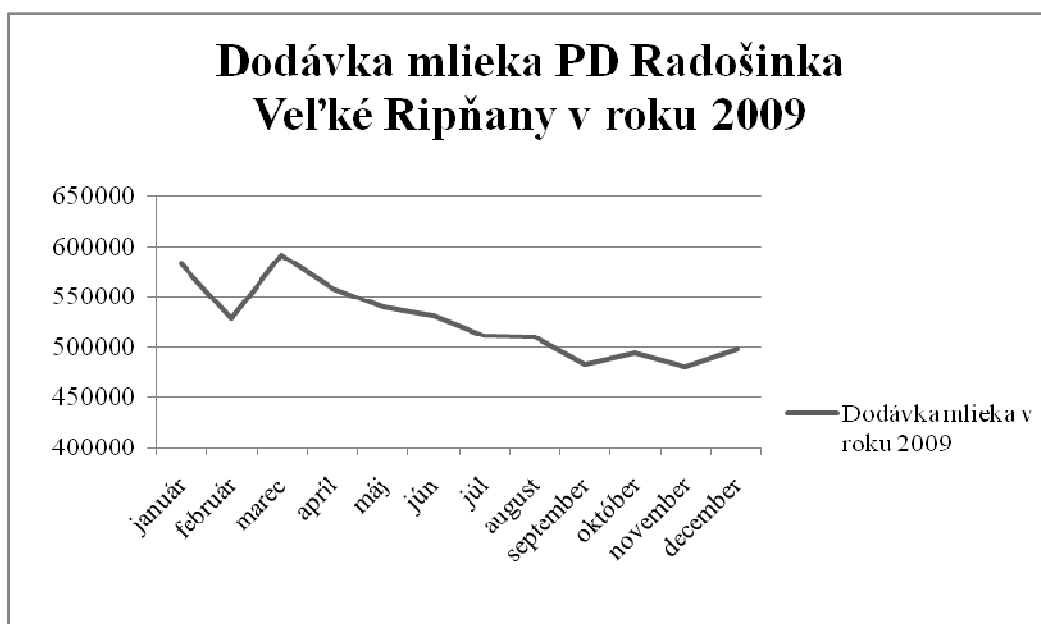
Pokiaľ náklady pri speňažovaní mlieka na Slovensku, alebo v Českej republike by boli pri produkcii 5 910 tisíc litrov a nákladoch na liter 31 centov na úrovni 1,832 milióna eur. Pri speňažovaní mlieka na Slovensku a priemerných cenách za liter na úrovni 27,32 centa a danej produkcii, by tržby dosiahli 1,615 miliónov eur, tak pri speňažení v mliekarni Kunin dosahujú tržby 1,737 milióna eur.

Pri speňažení mlieka na Slovensku by poľnohospodári z Veľkých Ripňan dosiahli bez započítania dotácii stratu v roku 2010 na úrovni 218 tisíc eur.

Pri speňažení mlieka v Českej republike, PD Radošinka získa nielen vyššie tržby, ale vytvorí zisk aj z prevozu mlieka. Pri dennom zisku 260 eur z dopravy, to ročne robí 94900 eur, čo nám zabezpečí, že podnik dosiahol stratu necelých 200 eur bez započítania vplyvu dotácii.

Priemerné dodávky mlieka v rokoch 2009 až 2010 mierne klesli. Dôvody sú tak ako pri iných poľnohospodároch v extrémne nízkych cenách mlieka v roku 2009. Vtedy väčšina poľnohospodárov znížila produkciu mlieka, či už poklesom počtu kráv, alebo znížením produkcie mlieka cez kŕmne dávky. Od konca roku 2010 dochádza ale

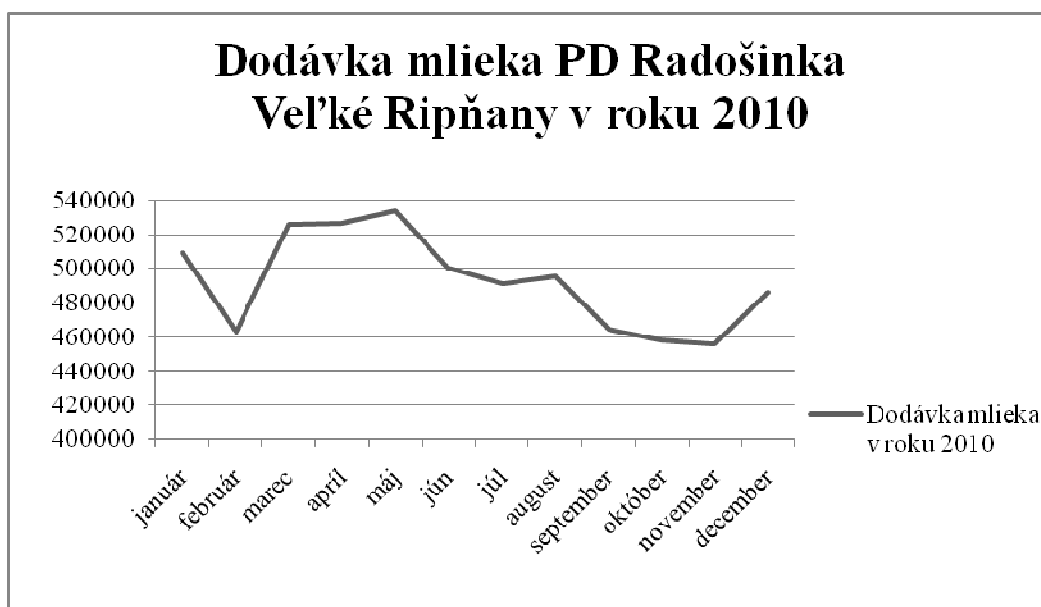
k navyšovaniu stavu dojníc. Plemenný materiál ale pochádza z vlastnej produkcie, preto k navýšeniu stavov dochádza veľmi postupne. Viac v obrázku 18. a 19.

Obr. 18

Dodávka mlieka PD Radošinka Veľké Ripňany v roku 2009

Zdroj: PD Radošinka a vlastné spracovanie

Obr. 19

Dodávka mlieka PD Radošinka Veľké Ripňany v roku 2010

Zdroj: PD Radošinka a vlastné spracovanie

Platobné podmienky a korektnosť vzťahov je ďalším významným faktorom, ktorý poľnohospodári z Veľkých Ripňan oceňujú. V slovenských mliekarniach je úplne bežné, že z dôvodu zvýšených somatických buniek preradí mliekareň kvalitu mlieka do neštandardu, čo nám významne zníži cenu za produkciu. O tomto kroku sa mnohokrát dozvie poľnohospodár až v druhom mesiaci, keď dochádza k platbám za produkciu. Keď mliekareň takúto produkciu kúpi, využije ju presne tak isto, ako produkciu, kde je kvalita stopercentná. Krokom, ktorý spochybňuje kvalitu dodávanej produkcie si preto spracovateľ výrazným spôsobom zníži náklady.

V Kuníne v Ostrave taktiež starostlivo kontrolujú kvalitu mlieka. Keď ale z nejakého dôvodu nespĺňa štandardné kritéria, prvovýrobca dostane upozornenie, že o 10 dní prebehne opakovaná kontrola na oblasť, kde sme dosahovali nižších kvalitatívnych parametrov. Ak i vtedy nedodržíme štandard a nezlepšíme kvalitu, až vtedy dochádza k finančným postihom.

Speňažovanie mlieka realizujú cez dcérsku spoločnosť, v ktorej je poľnohospodárske družstvo 100 percentným podielnikom. Dôvodom je najmä to, že slovenské mliekarne považovali za problém, že podnik prvovýroby presúva mlieko na iný, ako slovenský trh. Týmto papierovým opatrením, keď vznikla organizácia veľmi podobná odbytovému družstvu, sa problém odstránil.

PD Radošinka si uvedomuje, že pri tak náročnej činnosti ako je výroba mlieka, je dôležité nezaspať na vavrínoch a preto už teraz pripravujú odbytovú organizáciu, ktorá zabezpečí nákup mlieka aj od ostatných poľnohospodárov, ale i dodávku vstupov pre týchto farmárov.

Prvá polovica platby za mlieko prichádza do 14 dní nasledujúceho mesiaca a druhá do konca mesiaca. Za dobu existencie dodávok sa nestalo, že by došlo k meškaniu platieb.

4.3 Realizácia produkcie cez mliečne automaty

Od 9. júla 2009 pribudol na Slovensku ďalší spôsob speňažovania mlieka pre prvovýrobcov. Ide o zdokonalený predaj z dvora a to pomocou dávkovačov na surové kravské mlieko, ktoré poznáme skôr ako mliečne automaty. Prvým mliečnym automatom na Slovensku bolo zariadenie MVL Agro v Bánovciach nad Bebravou, ktoré vo vrchole záujmu predávalo vyše tisíc litrov surového kravského mlieka denne.

V októbri 2010 je podľa Slovenského zväzu prvovýrobcov mlieka na Slovensku inštalovaných 183 mliečnych automatov.

Najviac otvorených mliečnych automatov bolo v druhom polroku roka 2009 a začiatkom roka 2010, to znamená v období, keď boli ceny za surové kravské mlieko veľmi nízke. Mnohí poľnohospodári videli v tomto spôsobe predaja surového kravského mlieka určitú záchranu. Poľnohospodári v MVL Agro sa netajili tým, že predaj surového kravského mlieka cez mliečne automaty im dokáže zvýšiť cenu za celkovú produkciu mlieka o približne 2 centy na litri.

Mliečne automaty ako určité východisko prezentovala i najvyššia rezortná reprezentácia. Dokonca na podporu mliečnych automatov boli zriadené dva dotačné tituly.

Jeden pochádzal z **národných zdrojov** a podpora na mliečny automat mohla dosiahnuť maximálne 7 tisíc eur, alebo 50 percent z oprávnených investícií. Na túto podporu bolo vyčlenených 660 tisíc eur a využívať ich mohli len prvovýrobcovia mlieka.

Druhou možnosťou, ako získať podporu na mliečny automat bola podpora z **Programu rozvoja vidieka z opatrenia 1.1 Modernizácia fariem - Priamy predaj**. V tomto opatrení ale existovalo obmedzenie, ktoré nedovoľovalo umiestniť automat mimo poľnohospodárskeho podniku. Toto obmedzenie vzniklo v dôsledku nedostatočných informácií Bruselu o stave nášho poľnohospodárstva, ktoré bolo budované inak, ako rodinné farmy v štátoch západne od našich hraníc. Táto možnosť podpory bola menej využívaná, pretože dvory poľnohospodárskych podnikov sa nachádzajú zväčša mimo obcí, čo značne ovplyvňuje spotrebiteľa a jeho záujem o mlieko z takéhoto zariadenia.

Podľa údajov, ktoré zverejnil Štatistický úrad Slovenskej republiky je zrejmé, že mliečne automaty výrazne oživilí záujem o surové kravské mlieko. Predaj mlieka z mliečnych automatov sa samostatne nevykazuje. Vykazuje sa ale priamy predaj, kde významnú časť podielu tvorí práve predaj cez mliečne automaty. Bližšie informácie poskytnete tab. 4.

Tab. 4**Podiel priameho predaja mlieka na celkovej produkcii surového kravského mlieka
na Slovensku**

Rok	Celková produkcia v tis. kg	Priamy predaj v tis. kg	Podiel priameho predaja na celkovej produkci v %	Indexová zmena 2010/2009 v %
2009	901 443,3	2 733,5	0,30	100,00
2010	861 519,3	12 440,2	1,44	355,20

Zdroj: Štatistický úrad SR a vlastné spracovanie

Ako vidieť, napriek poklesu celkovej produkcie, priamy predaj surového kravského mlieka rastie. Napriek všeobecnému záujmu spotrebiteľov a médií o tému treba ale uviesť, že priamy predaj tvorí len necelých 1,5 percenta na predaji surového kravského mlieka z farmy, to znamená, že je takmer zanedbateľným.

4.3.1 Ekonomika predaja mlieka z mliečnych automatov v jednotlivých podnikoch

PPD Prašice so sídlom v Jacovciach a ZAD Dvory nad Žitavou mi poskytli údaje, na základe ktorých vznikli tabuľky, ktorá sa zaoberajú ekonomickou efektívnosťou mliečnych automatov.

PPD Prašice aj ZAD Dvory nad Žitavou sprevádzkovali mliečne automaty v rovnakom období, v marci 2010. Pokiaľ PPD Prašice sprevádzkovali len jeden automat v Topoľčanoch, v ktorých v tomto období boli už tri mliečne automaty, tak ZAD Dvory nad Žitavou odovzdali v roku 2010 do užívania až štyri mliečne automaty (Dvory nad Žitavou, Hurbanovo, Komárno, Kolta). V týchto obciach prevádzkuje automat len ZAD, čo sa priaznivo prejavuje na množstve predanej produkcie

Tab. 5

**Vybrané ekonomické ukazovatele pri predaji surového kravského mlieka
v mliečnom automате PPD Prašice**

Mesiac	Množstvo predaného mlieka v l	Tržby za predaj mlieka v euro	Náklady súvisiace s prevádzkou mliečného automatu v euro	Náklady na 1 liter mlieka predaného v automate v euro	Priemerná spotrebiteľská cena eur.l ⁻¹ bez DPH	Zisk na liter mlieka v eur.l ⁻¹	Zisk po pripočítaní VN na mlieko v eur.l ⁻¹
01/2010	-	-	-	-	-	-	-
02/2010	-	-	-	-	-	-	-
03/2010	1 313	619	518	0,39	0,47	0,08	-0,22
04/2010	4 289	2070	710	0,17	0,48	0,32	0,02
05/2010	4 216	1 989	2 047	0,49	0,47	-0,01	-0,31
06/2010	3 662	1 728	746	0,20	0,47	0,27	-0,03
07/2010	3 904	1 841	817	0,21	0,47	0,26	-0,04
08/2010	3 373	1 592	720	0,21	0,47	0,26	-0,04
09/2010	3 170	1 495	637	0,20	0,47	0,27	-0,03
10/2010	3 424	1 615	1 677	0,49	0,47	-0,02	-0,32
11/2010	4 195	1 979	720	0,17	0,47	0,30	0,00
12/2010	4 292	2 025	1 042	0,24	0,47	0,23	-0,07
SPOLU	súčet	16 953	9 634				

Zdroj: PPD Prašice a vlastné spracovanie

Ako vidieť v tabuľke 5, predaj mlieka z mliečného automatu PPD Prašice v Topoľčanoch na autobusovej stanici nepresiahol ani jeden mesiac v priemere 150 litrov za deň. Táto nízka spotreba negatívne ovplyvňuje aj ekonomiku mliečného automatu. Náklady na prevádzku mliečného automatu dosahujú v štandardných mesiacoch približne 20 centov za liter. K tomu treba pripočítať priemernú cenu mlieka v minulom roku, ktorú dosahovala od mliekarov približne 28 centov. Z toho nám vyplýva, že cena mlieka v automate na pokrytie bežných nákladov by mala dosiahnuť

minimálne 48 centov, aby výsledok hospodárenia z predaja produkcie z mliečnych automatov dosiahol nulu.

Ako ale uvádzam v tabuľke, v mesiaci máj a október sa objavili mimoriadne náklady, ktoré nám predaj mlieka z mliečneho automatu posunuli do hlbkej straty. Keď totiž spriemerujeme náklady na predaj mlieka z mliečneho automatu dosiahnu až 28 centov! Podľa tohto by cena v mliečnom automate mala dosiahnuť minimálne 56 centov bez DPH to znamená s cenou minimálne 70 centov pre spotrebiteľa.

Tab. 6

**Vybrané ekonomické ukazovatele pri predaji surového kravského mlieka
v mliečnych automatoch ZAD, Dvory nad Žitavou**

Mesiac	Množstvo predaného mlieka v l	Tržby za predaj mlieka v euro	Náklady súvisiace s prevádzkou mliečného automatu v euro	Náklady na 1 liter mlieka predaného v automate v euro	Priemerná spotrebiteľská cena eur.l ⁻¹ bez DPH	Zisk na liter mlieka v eur.l ⁻¹	Zisk po pripočítaní VN na mlieko v eur.l ⁻¹
01/2010	-	-	-	-	-	-	-
02/2010	-	-	-	-	-	-	-
03/2010	4 158	1 747	832	0,20	0,42	0,22	-0,06
04/2010	6 549	2752	1 236	0,19	0,42	0,23	-0,05
05/2010	19 847	9 362	6 127	0,31	0,47	0,16	-0,12
06/2010	26 376	12 442	4 564	0,17	0,47	0,30	0,02
07/2010	24 781	11 689	6 015	0,24	0,47	0,23	-0,07
08/2010	24 669	11 636	6 068	0,25	0,47	0,23	-0,05
09/2010	20 650	9 741	5 209	0,25	0,47	0,22	-0,06
10/2010	20 964	9 889	4 466	0,21	0,47	0,26	-0,04
11/2010	19 585	9 238	5 280	0,27	0,47	0,20	-0,10
12/2010	18 624	8 785	7 759	0,42	0,47	0,06	-0,24
Spolu	186 203	87 281	47 556	0,25			

Zdroj: ZAD Dvory nad Žitavou a vlastné spracovanie

Podobne ako v PPD Prašice i ZAD Dvory nad Žitavou dosiahli v roku 2010 priemerné náklady na predaj litra surového kravského mlieka z automatu 28 centov. Keď k tomu pripočítame priemernú cenu mlieka, ktorú poľnohospodári z Dvorov nad Žitovu inkasujú od Levickej mliekarne, vyjde nám úplne totožné číslo, ako pri porovnaní ekonomickej efektívnosti v PPD Prašice. To znamená, cena mlieka bez DPH by po pokrytí nákladov mala dosiahnuť minimálne 56 centov.

Pri ZAD Dvory nad Žitavou treba uviesť, že prevádzkujú 4 mliečne automaty, majú vlastný chladiarensky voz a zamestnanca, ktorý sa stará o prevádzku týchto zariadení. I keď zisk v tomto prípade je veľmi diskutabilný, je potrebné vidieť nadstavbu, ktorú mliečne automaty z Dvorov nad Žitavou ponúkajú a to je zvýšenie spotreby mlieka v danom regióne. Za 10 mesiacov totiž predaj kvalitného 3,5 percentného mlieka z mliečnych automatov dosiahol 186 tisíc litrov.

4.3.2 Predaj mlieka z mliečnych automatov v Českej republike

Z pohľadu do tabuľky 7 vidíme, že situácia ohľadne priameho predaja mlieka v Českej republike je rozdielna.

Tab. 7

Podiel priameho predaja mlieka na celkových dodávkach kravského mlieka v Českej republike

Rok	Dodávky mlieka v tis. kg	Priamy predaj v tis. kg	Podiel priameho predaja na celkovej dodávke v %	Indexová zmena 2010/2009 v %
2009	2 655 686	2 649	0,10	100,00
2010	2 569 190	6 883	0,27	159,80

Zdroj: Státní zemědělský intervenční fond a vlastní spracovanie

Pokiaľ u nás, ako je zrejme i z ekonomických prepočtov, využívajú automaty na surové kravské aj mlieka aj väčšie poľnohospodárske podniky, pri ktorých priamy predaj z automatu nepresahuje ani 10 percent z celkovej produkcie, tak v Českej republike využívajú automaty malí a strední poľnohospodári. Pokiaľ na Slovensku dosiahol priamy predaj približne 1,5 percentný podiel na celkovej produkcii, tak

---

v Českej republike je to päťnásobne menej. I v absolútnych číslach sa ukazuje, že ak slovenskí poľnohospodári predajú spotrebiteľovi priamo 12 500 ton mlieka, tak českí poľnohospodári len približne 6 900 ton surového kravského mlieka.

Z toho vyplýva aj celkový počet automatov, ktorý podľa Štátnej veterinárnej správy ČR dosahuje približne 170 kusov. Pokiaľ na Slovensku sú mliečne automaty rozmiestnené na miestach od autobusových a železničných staníc, internátov, námestí, ale i v obchodných centrách, tak v Českej republike sú zväčša v nákupných centrách. Slušný nástup rozvoja predaja produkcie cez mliečne automaty zabrzdlili vyhlásenia hlavného hygienika ČR, po ktorých prepad mlieka dosiahol i 50 percent a len pozvoľna sa dostával na pôvodnú úroveň. Podľa plánov Agrárnej komory z roku 2009, mal už v roku 2010 dosiahnuť počet mliečnych automatov približne 400 kusov.

- **Výhľady ďalšieho rozvoja**

U nás bol predaj produkcie z mliečnych automatov značne podporovaný rezortnými predstaviteľmi. To spolu so zlou situáciou na trhu s mliekom, podporou na zriadenie mliečného automatu a vysokou spoločenskou objednávkou spôsobilo značné rozšírenie siete mliečnych automatov. Táto bude pravdepodobne z dôvodu viazanosti podporovanej investície udrжанá, ale v dôsledku úpravy ceny na svetovom trhu s mliekom neočakávam výraznejší nárast počtu mliečnych automatov. Trend z roku 2010 skôr hovorí o premiestňovaní pôvodných automatov na miesta s vyššou koncentráciou potencionálnych spotrebiteľov.

Napriek tomu, že sa zdá byť prevádzka mliečnych automatov lákavá, treba pripomenúť, že z hľadiska slovenskej produkcie majú veľmi malý význam. Ďalším obmedzujúcim faktorom je, že slovenská mliečna kvóta počítá s priamym predajom mlieka na úrovni 22 215 ton a súčasný predaj je už na úrovni 12 500 ton. To znamená, že už v súčasnosti sme vyčerpali viac ako polovicu kvótu priameho predaja, ktorú nám určila Európska únia.

4.4 Realizácia produkcie pri výrobe biomlieka

4.4.1 Biomlieko

Biomlieko je vyrobené v ekologickom poľnohospodárstve a jeho výroba plne zodpovedá trendom v zdravej výžive. Certifikát ekologického poľnohospodárstva garantuje čisto prírodný priebeh vzniku produktu v celom procese jeho vzniku. To znamená, že všetci producenti musia dodržiavať zásady ekologického poľnohospodárstva. Biomlieko oproti bežne predávanému konvenčnému mlieku vykazuje nižšie zostatkové hodnoty pesticídov a antibiotík.

4.4.2 Spracovanie biomlieka na Slovensku

V roku 2007 predávali farmári certifikované biomlieko v objeme 11,8 milióna litrov konvenčným spracovateľom. V roku 2007 sa biomlieko ešte vôbec nespracovávalo na slovenské biomliečne produkty. Do zahraničia sme v roku 2007 vyvážali biomlieko v objeme 3,56 milióna litrov.

V súčasnosti sa výroba slovenských biomliečných produktov rozvíja, slovenských spotrebiteľov oslovujú už aj na Slovensku vyrobené kyslomliečne biopotraviny popri viacerých druhoch biomlieka. Prvým a v súčasnosti najvýznamnejším spracovateľom biomlieka na Slovensku je Tatranská mliekareň v Kežmarku, ktorá spracováva biomlieko od roku 2008. Prevažná časť spracovaného mlieka Tatranskej mliekarne pochádza z regionálnych zdrojov, to znamená z podtatranského regiónu. Treba uviesť, že pre spracovateľa v Kežmarku je produkcia bioproduktov stále okrajovou záležitosťou k čomu prispieva nízka kúpyschopnosť zákazníkov.

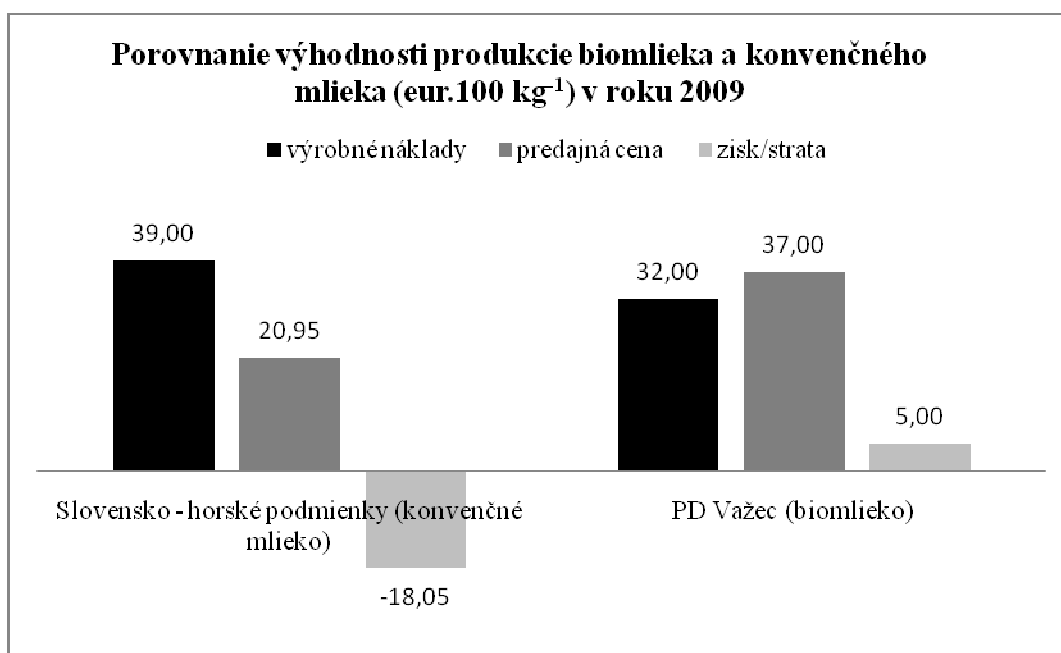
Pod značkou Tami BIO sú na trhu umiestnené čerstvé mlieka 1,5 % a 3,6 %, trvanlivé mlieko 1,5 %, zákys, encián, tvaroh, jogurty, jogurtové nápoje, maslo a kyslá smotanu.

4.4.3 Výroba a realizácia mlieka v PD Važec

K jedným z najvýznamnejších producentov biomlieka na Slovensku patrí Poľnohospodárske družstvo Važec. V roku 2010 dodalo do Tatranskej mliekarne 1,8

milióna kilogramov mlieka v kvalite BIO, čo je o 300 tisíc kilogramov viac, ako v roku 2009.

Pokiaľ v období, keď priemerné ceny konvenčného mlieka dosahovali na Slovenska 21 eur a kilogram, tak ceny ekologického mlieka klesli z 0,42 na 0,37 eur za kilogram. Obrovskou výhodou biomlieka je, že sa nákupná cena dohaduje zvyčajne na celý rok. Porovnanie výhodnosti produkcie biomlieka uvádzam na obr. 20.

Obr. 20

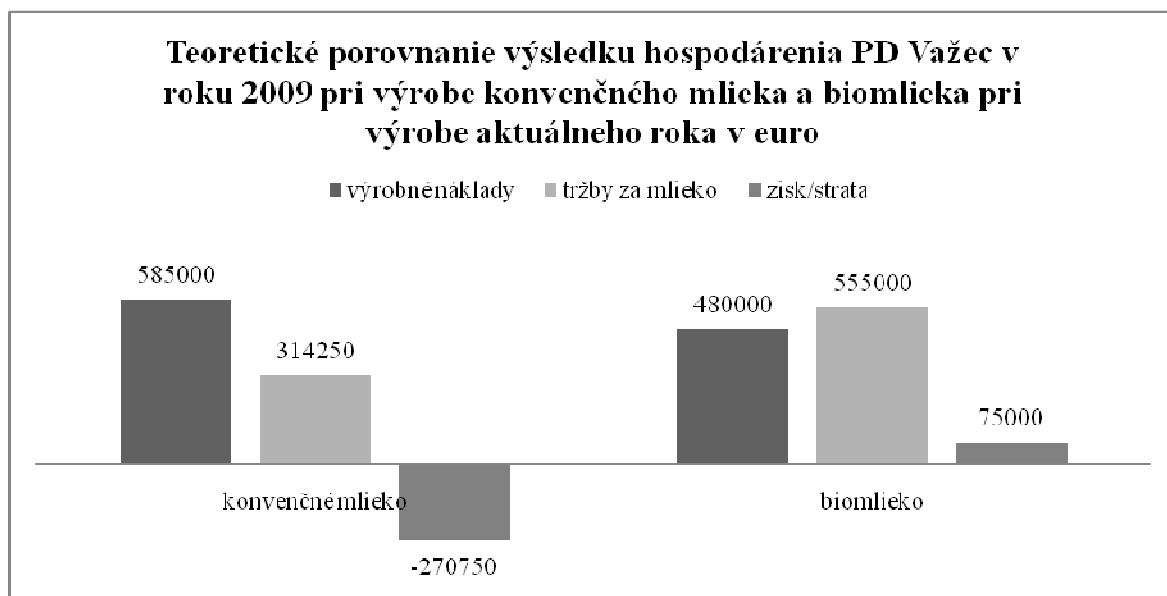
Porovnanie výhodnosti produkcie biomlieka a konvenčného mlieka

Zdroj: PD Važec a vlastné spracovanie

Na nákladovú stránku výroby biomlieka významne vplyva nákup rastlinných bioproduktov – biosóje a obilnín. Napriek tomu sa priemerné náklady na výrobu pohybovali v PD Važec v roku 2010 v mantineloch 27 – 32 centov za kilogram. To aj napriek tomu, že cena obilnín a sóje v ekologickom hospodárení je viac ako dvojnásobná. Podnik vo výraznej miere pracuje na zlepšení objemových krmív. Dnes manažment zabezpečil, že krmná dávka dojníc je tvorená až zo 70 percent objemovými krmovinami. Družstvo každoročne investuje do obnovy trvalých trávnych porastov (dominantne do nákupu osív) 20 až 23 tisíc eur. Nemalé financie investoval do modernej a hlavne výkonnej techniky. Dnes dokáže bielkovinovú siláž (bio) dorobiť pri

nákladoch 23 eur na tonu (kukuričnú siláž podnik nerobí). Na obr. 17 uvádzam teoretický ukazovateľ, aký hospodársky výsledok by podnik dosiahol pri výrobe roka 2009.

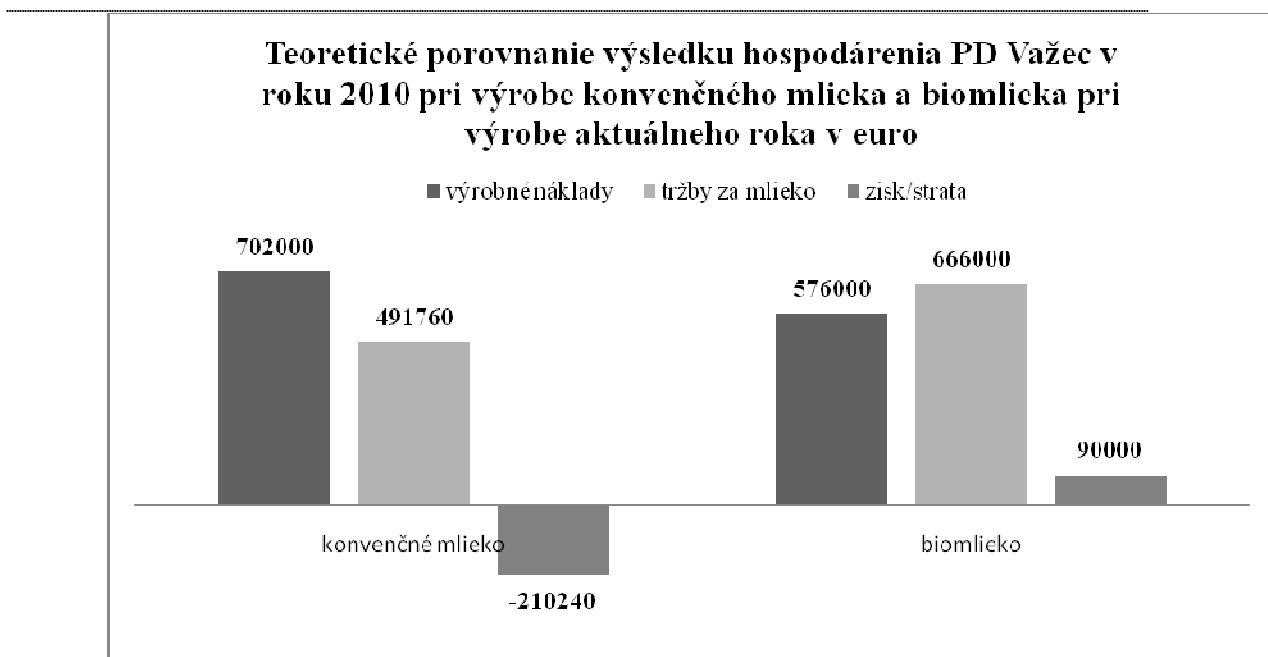
Obr. 21

Teoretické porovnanie hospodárskeho výsledku PD Važec, keby sa rozhodlo ísť formou produkcie konvenčného mlieka v roku 2009

Zdroj: PD Važec a vlastné spracovanie

V obrázku 21 uvádzame, ako markantne sa v hospodárskom výsledku prejavil prechod manažmentu družstva z výroby konvenčného mlieka na ekologické. Pokiaľ v roku 2009, by družstvo pri konvenčnej výrobe mlieka a priemerných nákladoch mohlo dosiahnuť stratu až 270 tisíc eur, tak pri výrobe biomlieka sa ocitlo v zisku približne 75 tisíc eur.

Podobná situácia by bola i v roku 2010, keď sa síce priemerná cena konvenčného mlieka zvýšila z 20,95 na 27,32 eur za 100 kilogram. Na obr. 22 uvádzam teoretický ukazovateľ, aký hospodársky výsledok by podnik dosiahol pri výrobe konvenčného mlieka a aký dosahuje pri výrobe biomlieka v roku 2010.

Obr. 22

Teoretické porovnanie hospodárskeho výsledku PD Važec, keby sa rozhodlo ísť formou produkcie konvenčného mlieka v roku 2010

Zdroj: PD Važec a vlastné spracovanie

V roku 2010, družstvo navýšilo výrobu z 1,5 milióna litrov na 1,8 milióna litrov. To sa prejavilo i na zvýšení zisku podniku. I pri konvenčnom mlieku by strata mierne poklesla, keďže priemerné ceny mlieka medziročne vzrástli.

Do komplexu činností, ktoré podnik začal realizovať v súvislosti s produkciou mlieka ale nepatrí intenzívne zvyšovanie úžitkovosti. Tá je nastavená na 5000 kilogramov za rok.

4.4.4 Spracovanie biomlieka v Českej republike

V Českej republike bolo v roku 2009 vyprodukovaného 26,7 milióna litrov biomlieka. Na celkovej produkcii sa biomlieko podieľalo 0,86 percentami. Približne polovica fariem (zo 74) dodávala mlieko do biomliekarní, ostatní na konvenčné spracovanie, alebo pre predaj záujemcom priamo z dvora. Česká republika v roku 2008 približne polovicu produkcie biomlieka dovážala zo zahraničia. Dôvodom je nízka domáca výroba.

Tab. 8**Obchod s biopotravinami v Českej republike**

Ukazovateľ	2006	2007	2008
Maloobchodný obrat biopotravín v miliardách Kč	0,76	1,29	1,8
Medziročný nárast obratu v percentách	49	70	40
Maloobchodní obrat za biomlieko a mliečne výrobky v miliardách Kč	0,11	0,27	0,4

Zdroj: Greenmarketing 2009 a vlastné spracovanie**V súčasnosti v Českej republike spracovávajú biomlieko tieto mliekarne:**

Bohemilk (Opočno)

Bohušovická mlékárna

Ekomilk (Frýdek-Místek)

Mlékárna Valašské Meziříčí

Polabské mlékárny

Olma (Olomouc)

Lactrum (Velké Meziříčí)

Plastcom (Příšovice)

Aj v Českej republike bola výroba biomlieka stabilizačným faktorom hospodárenia. V období, keď ceny mlieka u našich západných susedov dosahovali približne 6 Kč (0,24 eur) za kilogram, tak priemerná cena biomlieka klesla z 12 Kč (0,49 eur) na približne 10,80 Kč (0,44 eur).

Na príklade zo Slovenska, ale i z Českej republiky je zrejmé, že cenové turbulencie mlieka, nie sú javom bežným pri biomlieku. To naopak pôsobí ako významný stabilizačný faktor v podniku a pri správnom nastavení nákladov i ako ekonomicky zaujímavá činnosť. V čase vrcholiacej mliečnej krízy v prvom polroku 2009 klesli priemerné ceny konvenčného mlieka v USA o 12 percent, ceny bio mlieka klesli len o 2 percentá. Podiel biomlieka a výrobkov z neho tvorí na celkovom obrate mliekarenských výrobkov 6 percent.

---

5 Záver

Výsledkom skúmania danej problematiky je, že poľnohospodár nemôže vedieť len vyrobiť kvalitné surové kravské mlieko, ale vedieť produkciu aj prijateľne speňažiť. Ukázalo sa, že formy speňažovania či cez odbytové združenia, presunom mlieka v rámci štátov Európskej únie, ale i formou predaja pomocou mliečnych automatov môžu poľnohospodárovi priniesť pozitívny efekt. Ako perspektívna sa javí i výroba biomlieka, ktorá zabezpečila poľnohospodárom najvyššie zhodnotenie. Naopak, po náraste cien mlieka v roku 2010, sa mliečne automaty nezdajú tak výhodné, ako v období vrchliacej mliečnej krízy v prvom polroku 2009. Hovoriť ale jednoznačné závery nie je možné, moje skúmanie prebehlo na viacerých poľnohospodárskych podnikoch a som si vedomý, že nie všetky poznatky sa dajú uplatniť u celého spektra chovateľov hovädzieho dobytku.

Každý podnik má svoje špecifiká, ale cieľ by mali mať spoločný. A to zabezpečiť ziskovú výrobu mlieka. Tá do podniku prináša okrem zamestnanosti, zabezpečenia cash flow aj dôležitý prvok v rozvoji rastlinnej výroby. Z uvedených príkladov som sa snažil poukázať, že možnosti na efektívnu výrobu mlieka na Slovensku existujú. Samozrejme, veľa závisí aj od postojov rezortného ministerstva, alebo Spoločnej poľnohospodárskej politiky Európskej únie, ktorá sa pre budúce rozpočtové obdobie v súčasnosti kreuje.

Ukazuje sa, že priamy predaj produkcie spracovateľovi nemá veľkú perspektívu a nezabezpečí dostatok prostriedkov na rozvoj. Keď ale mlieko predávate cez odbytovú organizáciu, disponujete istou trhovou silou. Ak sa tomu pridruží, že odbytové družstvo zabezpečuje pre chovateľa aj nákup vstupov, tak zrazu ovplyvňujeme okrem výnosovej zložky i výšku nákladov. A to ešte nehovoríme o tom, že by odbytové družstvo v prípade dostatočnej trhovej dokázalo pri nepriaznivých cenových podmienkach presúvať produkciu do zahraničia. To je ale len začiatok. Poľnohospodár môže zlepšiť svoje postavenie i ďalšími opatreniami, ktoré by mali viesť až k tomu, že roľník dokonale zvládne proces výroby – pri minimálnych nákladoch a časom by ovládol až spracovanie. Na túto víziu je ale potrebných vykonať ešte mnoho krokov. Jedným z nich a tým základným, je dostať súčasnú výrobu mlieka do zelených čísel. V práci som ukázal, že s istou mierou snahy a obchodným duchom to je možné.

---

6 Zoznam použitej literatúry

- BIELIK, P.: *Podnikové hospodárstvo*. Nitra: SPU, 2006. 319 s. ISBN 80-8069-698-5
- BOUČKOVÁ B a i.: *Agrární a strukturální politika*, CZU, PEF 2010, s. 45, ISBN 978-80-213-2067-3
- BOREKOVÁ, B.: *Ekonomika agroodvetví*. Nitra: SPU, 2006. 25 s. ISBN 80-8069-306-4
- BOŽÍK, M.: *Ekonomika poľnohospodárstva – Modelovanie liberalizácie jednotného trhu s mliekom v SR 4/2008*, VÚEPP 19. s.. ISSN 1335-6186
- ČTK, In: lidovky.cz, http://byznys.lidovky.cz/cesi-ztracaji-zajem-o-mleko-z-automatu-muze-za-to-pry-hlavni-hygienik-1jr-/firmy-trhy.asp?c=A110309_153606_firmy-trhy_kik
- ČTK, In: ekolist.cz, <http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/podil-biomleka-na-celkove-produkci-je-v-cr-pod-jednim-procentem>
- ČTK, In.: Finanční noviny,
http://www.financninoviny.cz/zpravodajstvi/potravinarstvi/zpravy/veleba-kvuli-mlecnych-automatam-kritizoval-hygienika-vita/471707&id_seznam
- ČUBA F. – HURTA J. Mondon 2002, *Řízení podniku*, s. 99 a 127, ISBN 80-903108-0-X
- ČUBA F. – HURTA J. Mondon 2002, *Fungování podniků v současnem světě*, s. 24, ISBN 80-903108-1-8
- ČUBA F. – HURTA J. Mondon 2004, *České a slovenské zemědělství po vstupu do Európske únie*, ISBN 80-903108-2-6
- HAVEL, P. In: Mediafax, <http://www.mediafax.cz/ekonomika/2895491-Produkce-biomleka-by-se-v-CR-mohla-zvysit-az-desetinasobne>
- HOUŠKA, J., Hospodárske a odbytové družstvo JIH, In: Dni prvovýrobcov mlieka 2010,
- HUBA, J. Aby bolo lepšie, musí byť najskôr horšie s. 1. a 5., In. Roľnícke noviny 28/2007, ISSN 1335-440x
- HUBA, J. 2009, In: polnoinfo.sk <http://www.polnoinfo.sk/clanok/656/z-ekonomiky/zivocisna-vyroba/exkluzivne--minister-podohospodarstva-o-situacii-na-trhu-s-mliekom/> ISSN 1337-8937

- HUBA, J. 2009, In: polnoinfo.sk <http://www.polnoinfo.sk/clanok/899/z-ekonomiky/zivocisna-vyroba/pred-mliekarnou-si-vyliali-srdce-aj-mlieko/>
- HUBA, J. 2009, In: polnoinfo.sk <http://www.polnoinfo.sk/clanok/1119/z-ekonomiky/ministerstvo-podohospodarstva/podpora-mliecných-automatov-zo-statnej-pomoci/>
- HUBA, J. 2011, In: polnoinfo.sk, <http://www.polnoinfo.sk/clanok/2260/z-ekonomiky/zivocisna-vyroba/podpory-na-dojnicu-by-mali-klesnut-o-patinu/>
- HUBA, J. – LUDVIGHOVÁ S. 2009, In: polnoinfo.sk <http://www.polnoinfo.sk/clanok/783/rozhovory/europska-unia/baco--nestandardna-situacia-si-vyzaduje-nestandardne-riesenia/>, ISSN 1337-8937
- KARKULÍN, D. Z. Stručňa: Chceme ťažiť z finalizácie našich produktov, In: Agromagazín 10/2010, ISBN
- KERESTÉŠ, J. *Syrárstvo na Slovensku – história a technológie*, Eminent, s. r. o., 2005, strana 347, ISBN 80-969387-9-7
- KLUB POĽNOHOSPODÁRSKCH NOVINÁROV, *Top agro 2009/2010*, strana 71
- LAPISZ, B., In: Moravskoslezský deník, <http://moravskoslezsky.denik.cz/podnikani/mlecne-automaty-zazivaji-tezke-casy20110209.html>
- MEDALOVÁ, K., In: biospotrebiteľ.sk, <http://www.biospotrebiteľ.sk/clanok/1798-tatranske-bio-mlieko-polotucne-zakys-a-encian---silna-trojka-biovyrobovok-spod-tatier-produkty-nominovane-na-ocenenie-biopotravina-roka-2010-....htm>
- MEDIAFAX, In: instore, <http://www.instore.sk/news/mliekomaty-zaplavuju-trh>
- MURGAŠ, J., *Manažment a marketing v chove dobytka na Slovensku*, VŠP Nitra 1995, s. 14. ISBN 80-7137-220-X
- PALŠOVÁ, L. – RUMANOVSKÁ, E., *Spoločná poľnohospodárska politika a jej realizácia v podmienkach Slovenskej republiky*, Nitra 2010.
- PASTOREK, A., Vývoj sektora prvovýroby mlieka na Slovensku a jeho vyhliadky do budúcnosti, In: *Deň prvovýrobcov mlieka 2010*,
- PAŠKA, E., *Manažment výroby*, SPU Nitra 2002, s. 101, ISBN 80-8069-091-X
- PETROVÁ, J. 2000, *Ekonomika výroby a zpracování zemědělských produktů*, ČZU Praha 2000, s. 230 ISBN 80-213-0618-1

PRACHÁROVÁ K., *Agrárny trh 2008*, Agrárne trhové informácie Slovenska 2008, s. 15, ISBN 978-80-969904-1-2

PRÍRUČKA PRE ŽIADATEĽA O POSKYTNUTIE NENÁVRATNÉHO FINANČNÉHO PRÍSPEVKU Z PROGRAMU ROZVOJA VIDIEKA SR 2007-2013
PROBLEMATIKA VZNIKU A ČINNOSTI ODBYTOVÝCH ORGANIZÁCIÍ VÝROBCOV, Ministerstvo pôdohospodárstva Bratislava, 2001, ISBN, strany 9. – 10., strana 12.

PÚCHLO, J. In: Instore, <http://www.instore.sk/news/mliekomaty-zaplavuju-trh>

SITA: In: tvnoviny.sk, <http://tvnoviny.sk/sekcia/spravy/ekonomika/mliecne-automaty-uz-stat-nepodpori.html>

SVATOŠ, M. *Agrárny politika*, SZU, PEF 2009, strana 146, ISBN 978-80-213-1914-1

SCHLOSSEROVÁ, J., In: agroporadenstvo, <http://www.agroporadenstvo.sk/ep/bioprodukty.htm?start>

ŠAJBIDOROVÁ V, MLIEKO, *Situačná a výhľadová správa* k 31.12.2009, In: <http://www.vuepp.sk/Komodity/r2010/I.polrok/mlieko.pdf>

ŠAJBIDOROVÁ V, MLIEKO, *Situačná a výhľadová správa* k 30.06.2010, In: <http://www.vuepp.sk/Komodity/r2010/II.polrok/mlieko2.pdf>

ŠIMO, D. – ROVNÝ, P.: *Agrárny marketing*, SPU Nitra 2010, s. 255, ISBN 978-80-552-0472-7

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR Živočišna výroba, predaj výrobkov z prvovýroby, bilancia plodín za 4.štvrt'rok a od začiatku roka 2009,

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SR Živočišna výroba, predaj výrobkov z prvovýroby, bilancia plodín za 4.štvrt'rok a od začiatku roka 2010,

ŠTEFÁNIKOVÁ, M. 2008, Analýza nákladov a výnosov v prvovýrobe mlieka za rok 2007 na Slovensku a v Európe. Slide č. 7 In: *Regionálne dni prvovýrobcov mlieka 2008*,

ŠTEFÁNIKOVÁ, M. 2010, Reformy a budúcnosť Spoločnej agrárnej politiky EÚ v sektore mlieka, strana 23 - 31, In: *Budúcnosť spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ po roku 2013*, ISBN 978-80-7139-144-9

ŠTEFÁNIKOVÁ, M. 2010, Vývoj na trhu s mliekom v Európskej únii a vo svete, In: *Deň prvovýrobcov mlieka 2010*,

TASR, In: agroserver.sk, <http://www.agroserver.sk/news/vidiek-moze-vytvarat-pracovne-prilezitosti.html>

TASR, In: agroserver.sk <http://www.polnoinfo.sk/clanok/1202/z-ekonomiky/legislative/zavadzanie-mliecnych-automatov-spomali-rozpor-v-legislative/>

TREBATICKÝ, R., Agroenvironment, In: http://stare.daphne.sk/docs/2008/seminar_natura08/Agroenvironment_Trebaticky.pdf

TRHOVÉ VÄZBY V AGROPOTRAVINÁRSKOM SEKTORE SLOVENSKEJ REPUBLIKY, Medzinárodná banka pre obnovu a rozvoj 2006, 30 s. ISBN 80-89244-02-5

TVRDOŇ, J. 2004, *Ekonomie* ČZU, 2004, s.228 ISBN 80-213-0819-2

ZOBORSKÝ, I.M.: *Ekonomika poľnohospodárstva*. Nitra: SPU, 2006. 319 s. ISBN 80-8069-758-2

Príloha 1

Zoznam odbytových družstiev mlieka, ktoré sú schválené ako nákupcovia mlieka od 15. septembra 2010

1. Odbytové družstvo sever, družstvo, Žilina
2. ORAVA-MILK združenie, Leštiny
3. ODM – odbytové družstvo mlieka, Myjava
4. OZM s.r.o. Moldava nad Bodvou
5. AGROMA družstvo, družstvo, Veľký Krtíš
6. MLIEKOTATRY, DRUŽSTVO, Poprad
7. Výrobno odbytové družstvo Mliečny východ, Prešov
8. GEMILK družstvo, Rimavská Sobota
9. MilkContract, odbytové družstvo, Jasová
10. Gemermilk, odbytové družstvo, Dlhá Ves
11. Odbytové družstvo Čadca, družstvo, Kysucký Lieskovec
12. Výrobno odbytové družstvo Čergov, Prešov
13. Liptovské odbytové družstvo, Liptovský Mikuláš
14. Odbytové družstvo Orava, družstvo, Dolný Kubín
15. Odbytové družstvo mlieko KOSTRIN, Rybany
16. Odbytové družstvo mlieko BEBRAVA, Rybany
17. Odbytové družstvo mlieka Levice, družstvo, Levice
18. ČILIZMILK, odbytové družstvo, družstvo, Čiližská Radvaň
19. SAVYN, odbytové družstvo, Liptovský Ondrej
20. Mlieko Považie OOV – družstvo, Mestečko
21. Odbytové družstvo KK, Dunajská Streda
22. Odbytové družstvo ARVUM, Dunajská Streda
23. Mliečne odbytové družstvo Michalovce
24. FARMA MAJCICHOV TRADE, s.r.o., Majcichov

Príloha 2

Zoznam členov ODM Levice:

1. AGRIPEL s.r.o.
2. AGROMARKT-Nýrovce s.r.o.
3. AGROTOP Topoľníky a.s.
4. BALSEED spol. s r.o.
5. PD akcionárov "IPEL"
6. PD Hontianske Moravce
7. PD Hronské Kľačany
8. PD Jur nad Hronom
9. PD Kolárovo
10. PD Kukučínov
11. PD Levice
12. PD Nižná
13. PD Senohrad
14. PD Svodín
15. PD Veľké Ludince
16. PD Žemberovce
17. PD Žiar nad Hronom
18. POĽNO s.r.o.
19. PPD "INOVEC"
20. RD Starý Tekov
21. RD Tekovské Nemce
